ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

Немачка 3,00 DEM, САД 1,25 USD, Швајцарска 2,50 CHF,
Шведска 13,00 SEK, Аустрија 20,00 ATS,
Грчка 300 GRD, Енглеска 1,00 GBP

12. VI 1992. ● [illegible]ЕТКОМ ● ГОДИНА LIV ● ЦЕНА 400 ДИН. ● БРОЈ 2111

За све од 1 до 77

UEFA 92

ЕВРОПСКО ПРВЕНСТВО У ФУДБАЛУ

Забавникова спортска

ПРОГНОЗА

за све ђаке и њихове школе!

СВАКЕ НЕДЕЉЕ 100 НАГРАДА

ЕВРОПСКО ПРВЕНСТВО

у вашој кући

НОВА ФУДБАЛСКА ИГРА

ЗАВИРИТЕ У СРЕДИНУ ЗАБАВНИКА!

Веровали или не!

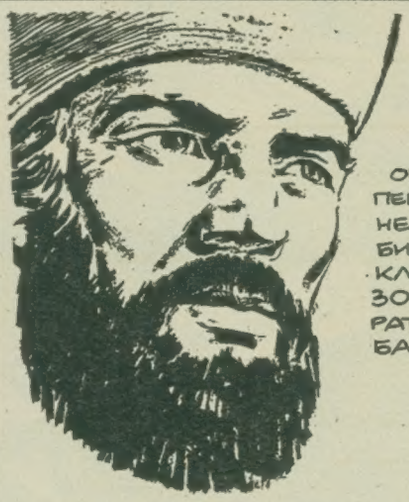

ТУРСКИ СУЛТАН АХМЕД I

ОБЈАВИО ЈЕ РАТ ПЕРСИЈИ 1611. ГОДИНЕ САМО ЗАТО ДА БИ ОБЕЗБЕДИО ПОКЛОНЕ ЗА СВОЈИХ 3000 ЖЕНА. ОВИМ РАТОМ ИМ ЈЕ НАБАВИО 454 ТОНЕ СВИЛЕ.

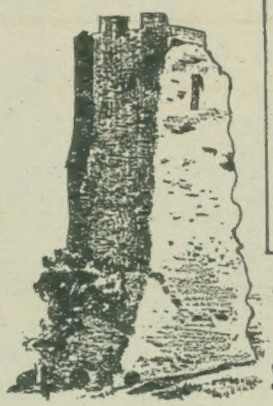

Најстарија грађевина у Великој Британији

ЈЕ СВЕТИОНИК У ДОВЕРУ А ПОДИГЛИ СУ ГА РИМЉАНИ ПРЕ 1900 ГОДИНА.

Крава

ФАРМЕРА Р.Ц.РОБЕРТСОНА ИЗ ПИКВИЛА У ДРЖАВИ ТЕНЕСИ (САД) ЗА 6 ГОДИНА ОТЕЛИЛА ЈЕ 13 ТЕЛАДИ. ТРИ ПУТА ЈЕ ДОБИЛА „БЛИЗАНЦЕ" И ДВА ПУТА „ТРОЈКЕ".

Едвин Норис

(1795-1872)

ПОЗНАТИ БРИТАНСКИ ЛИНГВИСТА, ПРЕВЕО ЈЕ БИБЛИЈУ НА ПОРТУГАЛСКИ, МАОРСКИ, ШПАНСКИ, ПЕРСИЈСКИ, ФРАНЦУСКИ, АРАПСКИ, БУГАРСКИ И ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК.

ЕЛИЗАБЕТ ПЕЧ ХОВИ

(1770-1862)

ИЗ СПРИНГФИЛДА ДРЖАВА ВАШИНГТОН (САД), СВАКЕ ГОДИНЕ ЈЕ ТКАЛА ОКО 1000 МЕТАРА ЛАНЕНОГ ПЛАТНА И ЗА 70 ГОДИНА ИЗАТКАЛА ЈЕ ПРЕКО 80 КИЛОМЕТАРА ТКАНИНЕ.

МУЗЕЈ ПРАИСТОРИЈЕ

У ЛЕЗИЈУ У ФРАНЦУСКОЈ, СМЕШТЕН ЈЕ У ПЕЋИНИ НА ВРХУ ПЛАНИНЕ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● ● ● **пошто је угашен пожар на изворима петролеја у Кувајту, ваздух у овој малој земљи постао је готово нормалан: мање је загађен него у Паризу или Токију. До овог закључка дошли су стручњаци Француске и Јапана који су недавно боравили у Персијском заливу.**

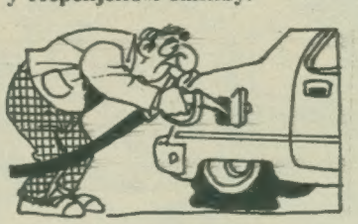

● ● ● **3.675.000 литара горива губе дневно амерички возачи због лоше напумпаних гума.**

● ● ● **власти Непала подигле су таксу за право успона на Џомолунгму (Монтеверест) са 2.287 на 10.000 долара за групу од девет алпиниста. Ова мера, надају се, смањиће количину смећа које планинари остављају на падинама Хималаја и самом врху.**

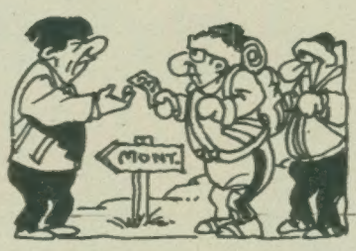

● ● ● **прешавши у ислам Касијус Клеј, некадашњи светски првак у боксу, узео је име Мохамед Али које изузетно одговара његовом темпераменту и понашању: Али значи „велики", „снажан", а Мохамед – „онај који је претерано хваљен".**

● ● ● **први трамвај у Европи из којег се може телефонирати појавно се у Берну. За пола франка путник може телефонирати и разговарати са било којим претплатником у Швајцарској, а за остале европске земље плаћа се два франка за минут, док су прекоокеанске поруке два пута скупље. Ако промет буде задовољавајући, сви трамвајци у Берну добиће телефон.**

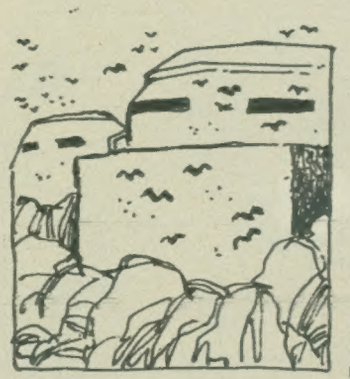

● ● ● **стари бункери, подигнути у Енглеској за случај инвазије Немаца пре педесетак година, убудуће ће бити претворени у вештачке пећине за зимовање слепих мишева. Број ових животиња се и даље смањује, па је неопходно заштитити их, поготову што нам је овај летећи сисар и те како користан јер тамани штетне инсекте.**

Илустровао: Зоран Петканић Петко

ПОГЛЕДАЈТЕ СЕБЕ И СВОЈЕ БЛИЖЊЕ

ХОРОСКОП ИЗ МЛАДЕЖА

Ако желите да сазнате какви сте и успут завирите у своју будућност, погледајте се пажљиво од главе до пете

За науку младежи су „ненаследна мана коже која се може појавити и много година после рођења. Могу бити пигментирани, непигментирани, длакави..." Или: „То су места са јаком концентрацијом меланина." Простије речено, тај исти меланин, равномерно распоређен у нашој кожи, реагујући на ултраљубичасте зраке заслужан је што лети лепо поцрнимо, а кад га је на неком месту више – добили смо младеж.

Младежи су потпуно безопасни и има их готово свако.

Ниси вештица

Од најстаријих времена људи су распореду младежа на телу придавали симболично значење. У 15. веку није било добро имати их јер су младежи проглашени – ђавољим знаком. Жене које су имале ту злу срећу да су им младежи били на истакнутим местима часком су могле бити оптужене за везу са нечистом силом, а да би се „стручно" утврдило да ли је осумњичена крива или не, у белег су забадали иглу. Јао си га њој ако из убода не би потекла крв, лако се могло десити да заврши на ломачи.

Касније, у 18. веку, младежи су, међутим, постали веома цењени. Неко је, наиме, „утврдио" да је и лице Венере, римске богиње лепоте и љубави, украшавао младеж и да га је управо чинило неодољивим, па су жене које је мајка природа прескочила при деоби ових белега на лице лепиле вештачке младеже.

Данашњи свет углавном има неодређен став према младежима, али многи људи широм света ипак верују да се из младежа, као из распореда звезда и планета, могу прочитати особине и судбине човека. Тако, рецимо, светлији младежи предсказују велику срећу, а тамни – мање успеха и радости. Затим, што више младежа има нека особа, то они јаче утичу на њену судбину, па онда – што је младеж ближи облику круга, утолико боље, ако из младежа расту длачице – то не ваља... Међутим, постоји и читава дисциплина прорицања будућности са разрађеним детаљима о томе шта који младеж на одређеном месту значи. Занимљиво, важе одвојена правила за женске, засебна за мушке.

Проверите их на себи и својим пријатељима.

1. Младеж на десној већи или очном капку – рани брак.

2. У углу ока – доказ мирног и уравнотеженог карактера.

3. На десном образу – предсказује честе и бурне љубавне доживљаје.

4. Ако су се младежи сместили на носу, то је гаранција да ће сви ваши подухвати бити успешни.

5. Младеж на усни – знак веселе нарави. Осећајни сте, волите раскош, али избегавате одговорност. Белег изнад горње усне открива женственост, склоност кокетирању, а испод доње усне – резервисаност на љубавном плану.

6. Младеж на десној дојци открива да сте особа – крајности. Ваш је живот пун узлета и падова. Знак на левој дојци указује да сте широке руке, добри и – лакомислени.

7. Младеж на бедрима обећава многобројно потомство: што их је више, биће више и деце.

8. Обележавање на десној подлактици – знак је успеха, а на левој најављује новчане невоље.

9. Младежи на шаци, посебно у горњем њеном делу, сведоче да је у питању особа са талентом који ће јој, пре или касније донети успех.

10. Тамни белези на прстима предсказују вртоглаву каријеру и велико богатство.

11. Ако сте открили да имате младеж на глежњу ноге, знајте: ви сте независни, вредни и пуни енергије. Ништа вас у животу неће мрзети.

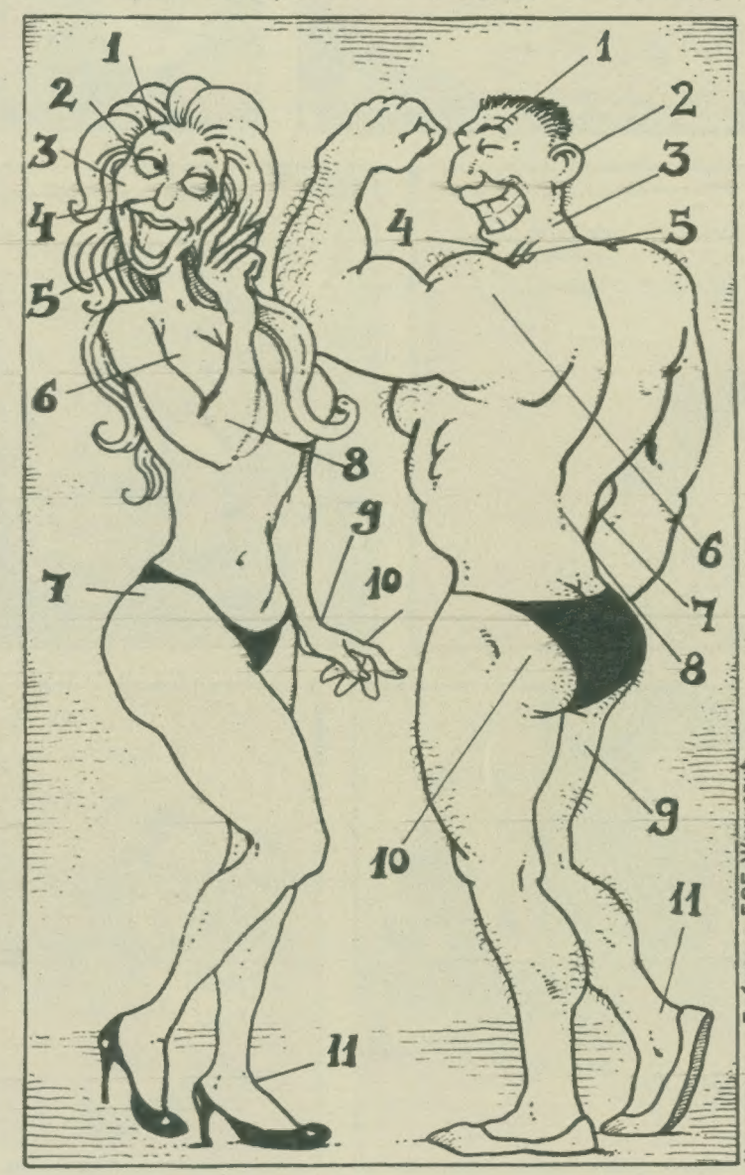

Илустровао: Добросав БОБ Живковић

1. Младеж на десној страни чела указује на интелигенцију, славу и срећу.

2. На уху – говори о безбрижној нарави.

3. Младеж на затиљку обећава тежак живот, као и то да вам само пријатељи могу помоћи да савладате тешкоће. А ако вас је природа обдарила младежом испод браде, чека вас блистава каријера, под условом да не останете скрштених руку.

4. Младеж испод доње усне знак је да вас околина цени.

5. А на бради – на жалост, може бити знак слабог здравља или неуредног живота (ово последње ако је младеж с леве стране).

6. Ако су вам рамена посута младежима, ваш је живот пун невоља.

7. Младежи на десној страни слабина показују неодлучну и нетактичну особу. С леве стране – сведоче о истој особини, али вас у том случају од непријатности може спасти осећање хумора које поседујете.

8. Младежи по леђима сведоче да сте отворени и поштени, али и да много причате и помало сте досадни.

9. Младежи по ногама печат су који сведочи о одсуству воље.

10. Дебело месо украшено пигментираним тачкицама знак је слабог карактера, изражава склоност ка лењости и беспосличењу.

11. Открили сте младеже на оба стопала – ви сте рођени путник! Међутим, жељу за променом места једва ћете и осетити ако их имате више на десној него на левој нози. Супротна слика сведочи да сте ем врло интелигентни, ем поседујете бујну машту која вам може помоћи да постанете славан сликар, писац, режисер...

В. М.

Walt Disney

ПАЈА ПАТАК

УПЛАШЕНИ ДА ИМ СЕ НЕШТО НЕ ДОГОДИ, СВЕДОЦИ СЕ ПРАВЕ ЛУДИ...
©1992 The Walt Disney Company
All rights reserved
Distributed by King Features Syndicate
3-15

WILDMAN: КИНЕСКИ ДИВЉИ ЧОВЕК

ЛЕШ ЈЕ НЕСТАО, ВЕРОВАЊЕ НИЈЕ

Радници који су 1961. године крчили пут кроз густе шуме провинције Јунан у Кини јавили су Академији наука у Пекингу како су убили једну „дивљу жену". Када су антрополози стигли, нашли су само отисак тела у лежећем положају и нешто крзна

По Народној Републици Кини мотају се, изгледа, дивља човеколика бића којима је Запад пришио енглески назив Wildmen (Вајлдмен) што значи дивљи људи. Приче о сусретима с њима старе су вековима и потичу углавном из јужних, слабо насељених и шумовитих, провинција ове огромне земље.

Први **забележени** случај сусрета обичног и дивљег кинеског човека одиграо се 1950. године када је геолог Фан Ћенчијен издалека видео два таква створења, мајку и дете, у дубокој шуми провинције Шанси. Геолог је био сасвим трезвени научник и његово сведочење није могло да се сврста у категорију легендарних бапских прича.

Једанаест година касније 1961. радници који су крчили пут кроз густе шуме провинције Јунан јавили су Кинеској амбасади наука како су убили једну женку дивљег човека и Академија је тамо одмах упутила екипу научника.

Ови нису на лицу места, а ни у околини, пронашли никакав леш, али су према отисцима тела у лежећем положају и неким другим показатељима закључили да је била висока свега метар и тридесетак центиметара и да се, по свој прилици, ради о женки обичног мајмуна гибона.

Кинески научници, као и њихове колеге са Запада, веома су сумњали у постојање дивљих људи који се крију по шумама усред 20. века, али неверовање научника није зауставило вести о сусретима са њима.

Ухваћен у светлост фарова

Године 1976, на пример, вод шумске полиције који се кретао преко планина Шенонђија у провинцији Хубеј налетео је на велико длакаво створење. Стајало је, као окамењено, насред пута ухваћено фаровима њихових аутомобила.

Полицајци су искочили из возила да би га боље видели приближивши му се на метар-два. Затим су о случају обавестили Кинеску академију наука уверавајући надлежне да то биће није било ни медвед, ни мајмун, нити било шта што су икада раније видели или познавали из прича или уџбеника.

Овога пута ни најсумњичавији научници нису одолели изазову и почео је дуг лов на дивљег човека у коме је учествовало стотинак научника са све асистентима и једним одредом војске. И две пуне године сви заједно својски су прочешљавали пространство од око 1.300 квадратних километара.

Вођа експедиције Џоу Гуосинг, палеоантрополог Природњачког музеја у Пекингу, није изгубио ни веру ни наду упркос свим скромним и посредним резултатима толике потере: само овећи трагови стопала, прегршти крзна, остаци измета...

Ипак, захваљујући публицитету који је ова експедиција добила, почели су да се јављају људи који су, неорганизовано и сасвим случајно, доживели сусрет с дивљим човеком или неким бићем које је на њега наликовало. Најубедљивији и најузбудљивији догађај те врсте десио се Пангу Геншенгу, председнику једне далеке кинеске општине.

Питоми каменом на дивљег

Председник се, док је у шуми секао дрва, нашао тако рећи очи у очи с једним дивљим човеком. Само, овај се није понашао нимало дивљачки и сасвим се слободно приближио препаднутом Пангу Геншенгу који је почео да одступа унатрашке све док није био принуђен да се заустави испред неке стене.

Али, дивљи човек се и даље радознало приближавао и Геншенг му је, када је пришао на пет-шест корака, запретио секиром. Очигледно не схвативши поруку, дивљи човек се није нимало узбудио и у тој позиви, лицем у лице, остали су око један сат. А онда је питоми и цивилизовани човек изгубио живце, зграбио каменицу и дивљег човека погодио у груди.

Овај је, не очекујући такав расплет, болно урликнуо и дао се у бег јечећи и повремено се придржавајући за дрвеће. А онда је нестао у шуми. Панг Геншенг га је описао: виши од два метра, широких рамена, дугачких руку, ниског чела.

Лажни доказ

Овај случај уверио је вођу неуспешне експедиције Џоу Гуосинга и неке његове колеге палеоантропологе да кинески дивљи човек, односно такво дотад непознато биће, заиста постоји макако било тешко ући му у траг, осим сасвим случајно.

Гуосинг је одмах признао да је доказати његово постојање мукотрпан подухват с безброј препрека, али и став самих научника „који свој посао не обављају баш увек објективно и чисто научно".

Што се њега лично тиче он је упорно наставио трагање и најзад је дошао до доказа 1980. године проучавајући остатке, тачније руке и ноге, за које се сматрало да припадају дивљем човеку убијеном 1957. године. Према описима, ово биће било је високо свега деведесетак сантиметара, имало је дугачку тамну косу и лице човека.

Ово су руке кинеског дивљег човека убијеног 1957. године. Те руке, као и ноге, пронађене 1980. изазвале су огромно занимање. Али, палеоантрополог Џоу Гуосинг, угледни научник који верује у постојање таквог бића, био је принуђен да, после сложене анализе ових остатака, призна како, ипак, не припадају дивљем човеку већ, вероватно, непознатој подврсти мајмуна макако

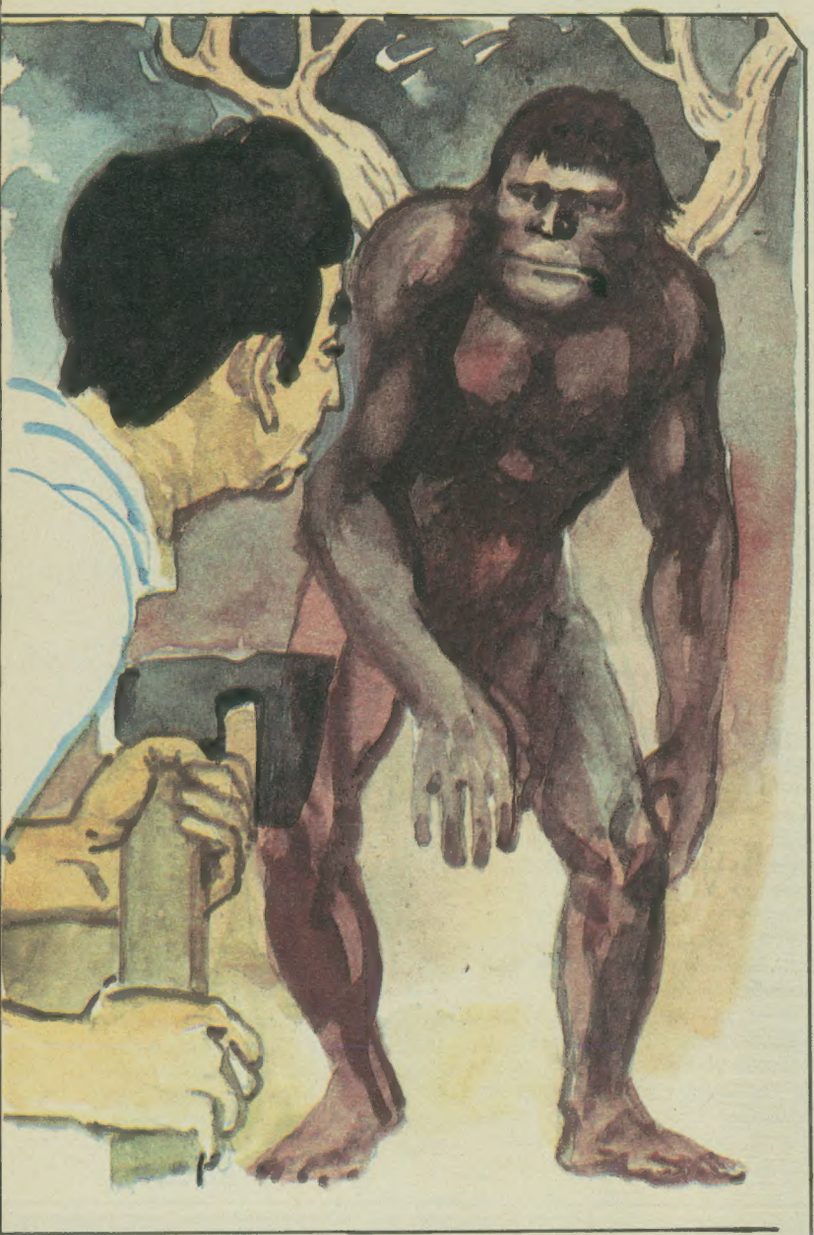

Упорни Џоу Гуосинг обавио је све могуће анализе ових руку и ногу и, на крају, дошао до закључка да ти остаци припадају неком мајмуну, вероватно непознатој подврсти мајмуна макако. Али, можда, и најмањем дивљем човеку, високом свега деведесет центиметара, виђеном и убијеном 1957. године у тешко проходним шумама јужне Кине.

Рођак Великог Стопала?

Гуосинг и даље сматра да је постојање великог примата сваштоједа у најдубљем срцу кинеских шума прихватљиво и с биолошке и са еколошке тачке гледишта. У већини области где је дивљи човек виђен шума се током хиљада и хиљада година готово уопште није мењала и на тај начин омогућила је стабилно станиште за наставак добро прилагођеног животињског света.

А у плеистоцену, геолошкој ери која се завршила пре десет хиљада година, значи не тако давно, у тим крајевима доминирала је огромна човеколика животиња по имену гигантопитекус која се сматрала одавно изумрлом и науци је позната само по фосилима вилица и зуба.

Силне животињске врсте које су живеле када и гигантопитекус јесу одавно ишчезле с лица Земље, али не баш све, каже Џоу Гуосинг. Међу данашњим најпознатијим преживелим савременицима гигантопитекуса су тапир и џиновска панда која борави у густишу високих бамбуса Сечуана.

Према томе, а по мишљењу Џоу Гуосинга и неких других научника, није немогуће да је и гигантопитекус – по једнима мајмун, по другима прачовек – преживео еволуирајући у данашњег кинеског дивљег човека од кога воде порекло и амерички сасквоч или биг фут – чувено Велико Стопало.

Бојана Дожић

Илустровао: Брана Јовановић

Експеримент лингвистичке црне овце

Деца са језичког острва

Ако малишане, чији родитељи говоре мађарски, грчки, баскијски и фламански, изолујемо на пустом острву и пустимо да се међусобно споразумевају, да ли ће они у игри и дружењу створити сасвим нови језик? На то питање ускоро ће потражити одговор Дерек Бикертон

Све је већ било испланирано. Те давне 1978. обезбеђен је новац, добијена дозвола, одабране су породице доборовољаца са децом, нађено је и ненасељено острво Нгемелис удаљено око 450 километара од Филипина. Под руководством лингвисте Дерека Бикертона требало је да отпочне јединствени експеримент: стварање језичког острва.

Шест младих брачних парова са децом пристало је да проведе годину дана на Нгемелису. Сваки од парова говорио је друкчијим језиком. Да би се споразумевали, требало је да користе крајње поједностављен речник састављен од 200 појмова које је смислио Бикертон. Значи,

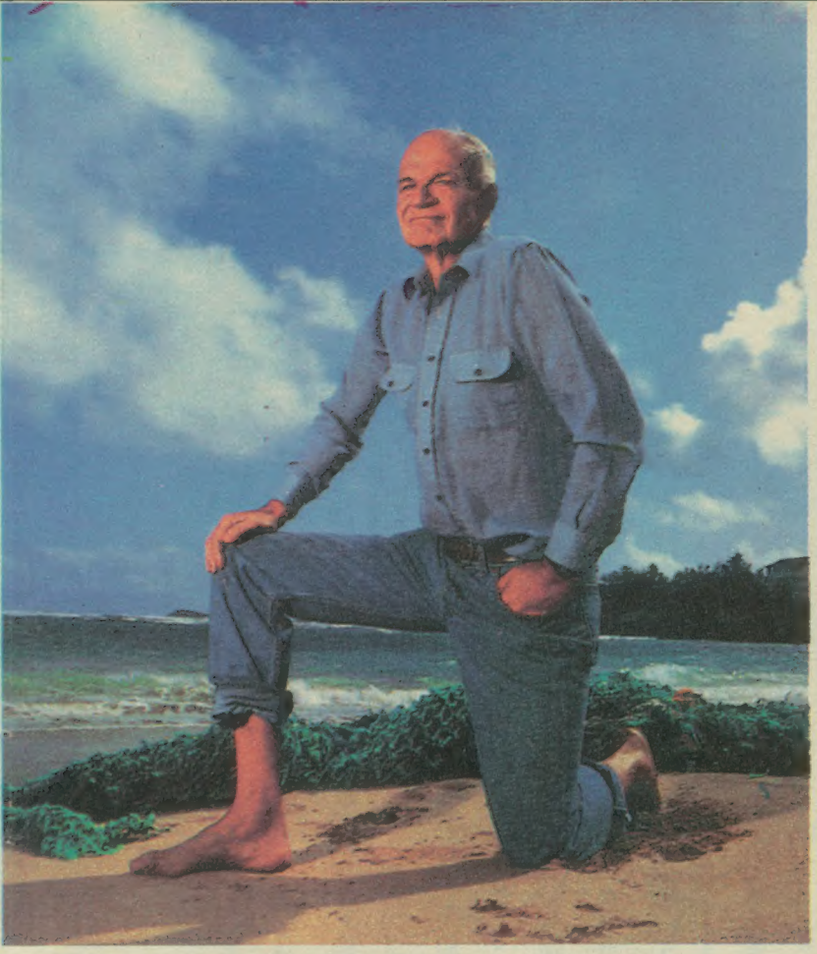

Дерек Бикертон, „црна лингвистичка овца", верује да ће се на његовом језичком острву развити потпуно нови језик

идеја је била да деца са својим родитељима причају на свом језику, али да у игри и дружењу са осталим клинцима (а деца би по цео дан била заједно) користе само Бикертонов „говор". Дерек Бикертон очекивао је да ће на тај начин деца створити језик који би се разликовао од оног којим говоре њихови родитељи, а који би њима помагао да се међусобно разумеју. Тако би, у ствари, ти малишани измислили сасвим нови језик.

Пре него што је и отпочео, експеримент је морао да се обустави. Неко је са Хавајског универзитета, на коме иначе Дерек Бикертон ради као професор лингвистике, повукао дозволу у последњем часу и ускратио новчана средства.

Говор нам је урођен

Без обзира колико смело звучала, идеја о стварању језичког острва, сличних експеримената било је и у далекој прошлости. Тако је у 6. веку пре наше ере, како бележи чувени хеленски историчар Херодот, египатски владар Псаметих I наредио да се двоје новорођенчади одгаја у „потпуној тишини". Псаметих I питао се који је то језик којим ће деца проговорити. Нестрпљиви да што пре нађу одговор, брбљање малишана протумачили су као фригијски језик и одустали од даљих истраживања.

Сличним покушајима бавили су се и немачки краљ и римски цар Фридрих II (1194–1250), шкотски краљ Џејмс IV (владао од 1473. до 1513) и Акбар Велики (1542–1605), император Индије, који је наредио да се петнаестак тек рођене деце одвоји од родитеља и неколико година одгаја у потпуној изолацији. Нико ко је долазио с њима у додир није смео да изусти ни речи. Акбар је желео да потврди своју теорију по којој деца, да би уопште проговорила, морају да чују људски говор. Пошто су сва та деца остала нема, то је био само доказ више да апсолутној владавини Акбара Великог нико не рме да се супротстави.

Занимљиво је да данашњи лингвисти потврђују Акбарову теорију да деца не могу да проговоре ако, од најранијих дана не чују говор других. А кад једном почну да „брбљају", језик који слушају уче несхватљивом брзином и прихватају га без обзира на чињеницу да је сваки језик толико сложен систем да чак ни лингвисти још нису успели да објасне сва његова правила.

Ако је сваки појединачни језик толико сложен, како је могуће да га деца прихватају с таквом лакоћом? Један од могућих (и највероватнијих) одговора на ово питање дао је још 1957. и изазвао праву револуцију у лингвистици, Ноам Чомски, професор на чувеном Институту за технологију Масачусетс (МИТ). Теорија Ноама Чомског је да свој језик не учимо. Он нам је урођен.

Таква размишљања о језику наметнула су се Чомском с открићем генетског кода педесетих година. После сазнања да су људи „програмирани" преко својих гена, Чомски је убрзо дошао до закључка да је и језик „записан" у нашем генетском коду. Зато, по Чомском, нису одрасли ти који своју децу уче говору. „Деца знају да говоре као што могу да виде или ходају. Одрасли их само подстичу на говор и усмеравају према одређеном језику".

Иза привидне разноликости око 6000 постојећих језика постоји дубоко јединство које је Чомски објаснио као „универзналну граматику". То, тврди даље Чомски, не значи да је постојао неки јединствени језик, којим су говорили Адам и Ева. То само значи да постоје општа правила која су свим људима део генетског наслеђа и која, мада још недовољно проучена, обједињују све језике на нашој планети.

Сам против свих

Дерек Бикертон прихвата основне поставке Ноама Чомског, само уместо израза „универзалне граматике" почетком осамдесетих уводи – биопрограм. По Бикертону, свако дете које се роди има у свом мозгу „уграђен" и биопрограм који му омогућава да савлада језик. То је уједно и једина сличност која постоји у лингвистичким теоријама Бикертона с једне и Чомског, његових следбеника и малтене свих осталих лингвиста с друге стране.

Шездесетшестогодишњи Дерек Бикертон, који је још 1949. дипломирао у Кембриџу, већи део живота посветио је лутањима по свету са својом супругом и троје деце и коначно се скрасио на Универзитету на Хавајима. Бавећи се лингвистиком дошао је до закључка које му оспоравају махом сви стручњаци из те области. Постао је „црна лингвистичка овца".

Потпуно супротно Чомском, Бикертон верује да је језик морао да се развије из неког вида прастарог људског споразумевања. Да ли је то заиста био неки јединствени језик Адама и Еве? И то је могуће. У сваком случају, Бикертон је у то уверен, по развитку тог пројекта следећа степеница у каснијем стварању различитих врста говора био је неки вид креолског језика.

Бикертон је годинама проучавао те изобличене и врло поједностављене језике за које се зна а који су настајали по потреби у колонијалним поседима Шпаније, Холандије, Португалије, Француске. Бикертон је приметио да однос међу елементима колонизаторског и доморадачког у разним креолским језицима није подједнак.

Зашто су ти језици уопште и стварани? Одговор је сасвим једноставан. У неким документима нађено је да је 65 робова које су Французи купили за рад у Гвајани говорило 12 потпуно различитих језика. Морали су да смишљају нови начин говора да би се разумели и међу собом и са својим господарима. Ти језици су били изузетно рогобатни на почетку, али су их већ њихова деца усавршавала, граматички уобличавала, а све то без икакве помоћи стручњака за језик.

Језички спејсшатл

Бавећи се дуго проучавањем креолских језика, Бикертона је полако почела да опседа идеја о језичком острву. Како би било да изведе експеримент у коме би главну улогу доделио деци? Ако су малишани из потпуно различитих говорних подручја, а по цео дан упућени једни на друге, да ли ће од оних почетних 200 појмова створити сасвим нови језик?

Толико оспораван, Бикертон није могао да очекује помоћ ни од кога. А требало му је најмање милион долара за експеримент. После 1978. годинама је, истовремено са научним радом, писао и популарну литературу.

Језичко острво бр. 1 је мртво, живело језичко острво бр. 2! Само овог пута биће то острво – на копну, дубоко у Француској. Бикертон већ скупља пријаве добровољаца. А одредио је да то буду по два млада брачна пара која говоре европске језике који се међусобно највише разликују – мађарски, баскијски, фламански и грчки.

– Искрено се надам да ће код мојих одабраних малишана прорадити биопрограм. Верујем да ће та деца заиста створити сасвим нови језик. Иако знам да нико не верује у језичко острво бр. 2, уверен сам да ће оно за лингвистику бити слично слању првог спејсшатла у васиону.

Припремила: ***В. Софреновић***

ДЕТЕ ЈЕ ОТАЦ ЧОВЕКА

КАД САМ БИЛА МАЛА:

СВЕТЛАНА БОЈКОВИЋ

Светлана Бојковић, коју пријатељи зову Цеца, одиграла је своју прву улогу на сцени Савременог позоришта на Црвеном крсту 1968. године, још као студент Академије драмских уметности. Била је Љубица у „Биди" Јанка Веселиновића. Партнер јој је био Петар Божовић, а онај други пар – Љиљана Лашић и Бранко Коцкица.

Од тада је остварила око 50 улога од којих јој је најмилија Белиза у Молијеровим „Ученим женама", не толико што је за ту улогу добила Октобарску награду, колико што се тада излудирала до миле воље.

Најмлађи лик који је тумачила – седамнаестогодишњи девојчурак – Марусја у „Сумраку" Исака Бабеља, најстарији – Жанка Стокић у недавно приказаној ТВ драми.

Завршила је глуму у класи Предрага Бајчетића који сада истом занату учи њену двадесетогодишњу кћерку Катарину.

Кад је требало да се родим, моја мама је, због тада чувеног акушера др Кусовца, прешла Саву и родила ме у земунском породилишту. Онда су ме као бебу пренели у Београд, у Његошеву 59 и ту сам провела све време до матуре. Живели смо у заједничком стану са једном старом госпођом коју смо звали тетка Николија. Како је она, сирота, остала сасвим сама, за шест месеци су јој умрли муж и кћерка, везала се за нашу породицу и мени, заиста, заменила обе моје баке јер ни једна од њих није живела у Београду.

У мом животу она је одиграла важну улогу. У време мог раног детињства, моја мама, иако није радила, није била скоро никад код куће, стално је морала да стоји у неким редовима за храну, да набавља све што је могло да се купи на „тачкице" и онда је мене углавном чувала тета. И када је требало да идем у шетњу, водила ме је тета. А пошто је место где је она проводила највише времена било гробље, онда су и наше шетње биле – по гробљу. Тако сам се ја врло рано сусрела са смрћу. Обилазила сам споменике, гледала слике и, како сам помало знала да читам, читала имена и замишљала те људе који су некада пролазили кроз живот. На тој парцели, сећам се, било је сахрањено доста деце која су умрла од шарлаха. Све ме је то испуњавало страхом, претварало се у мору која ме је некад ноћу гушила и није ми давала да заспим, али, истовремено, будило и страховиту радозналост.

Била сам јединица, изолована од друге деце, значи, морала сам о томе да разговарам само са одраслима, али, занимљиво, то ми никада није падало на памет. Била сам сигурна да ми они неће дати одговор који очекујем, да ће ме слагати и да, према томе, морам сама одгонетнути. Међутим, ни питање које сам себи постављала није било сасвим одређено, тако да сам ја расла са том мором коју нисам умела да пребродим. Време је пролазило, полазак у школу омогућио ми је да се дружим са децом, више сам се играла, наилазиле су неке друге невоље и ја сам се све ређе враћала своме страху. Тако је он постепено ишчезао, али тек негде са мојих 18, 19 година. Одговор на оно магловито питање нисам ни до данас нашла.

Таман кад сам ја припспела за школу, престали су и редови за храну, па је моја мама могла несметано да ме надзире. По њеном, ја сам морала бити најбоља. Већ у старту. Први упечатљив догађај који памтим у вези са школом је мој први домаћи задатак. Мислила сам да могу зачас да га напишем, па да идем да се играм. Међутим, мама је сматрала да је рад неуредан, страницу је поцепала, мени залепила врућ шамар, и ја сам, плачући, морала да задатак радим поново. О игри није било ни говора. Тако је то почело и тако је трајало све док ни-

Серија емисија „Детињство" траје већ пуне четири године на Првом програму Радио Београда, сваке среде од 12.30 до 13.00 часова. Различити људи различитих генерација, професија и животних судбина причају о томе како је било некад, КАД СУ ОНИ БИЛИ МАЛИ. Њихова сећања, њихове живе речи, претопили смо у приче. Емисије на Радију и приче у „Забавнику" припрема и уређује Светлана Ненадовић.

сам и сама усвојила начело да морам да будем одлична, педантна, дисциплинована, да будем оно што деца зову „штребер". Оне године када је установљена Вукова награда у Београду је било само 6 вуковаца. Међу њима била сам и ја.

Мојим амбициозним родитељима ни то није било довољно. Као свако добро дете, учила сам приватно стране језике, а онда, дабоме, и клавир. Упоредо са основном школом и гимназијом ишла сам и у музичку школу, најпре нижу, а затим средњу. У почетку нисмо имали клавир у кући и, да бих могла да вежбам, мени је тата, у договору са тадашњом наставницом, нацртао клавијатуру на великом трпезаријском столу, на њега поставио велику вазу, на њу наслонио „Бајера" и, шта ви мислите, ја сам ту свирала на глуво! Свирала и постепено тонула у депресију. Увиђајући да се са мном нешто озбиљно дешава, тата је пажљиво покушао да ми објасни како је то сада мени можда досадно, али да ћу једног дана схватити како је све то лепо и занимљиво, само треба да истрајем. Нисам схватила, али сам истрајала. Идуће године купљен је клавир и ја нисам имала куд: већ сам постала одговорна, тај скупи инструмент, та породична инвестиција ме је заробила. И тако сам завршила средњу музичку школу, чак су тврдили и да сам даровита али ја сам знала да се клавиром никада нећу бавити. На дипломском испиту успешно сам извела програм који је могао бити читав један концерт на Коларцу, али од тог тренутка ја више никад нисам села за клавир.

Било је периода када сам снажно осећала недостатак блискости са мојим родитељима због тога што сам морала да одговарам на све њихове захтеве, али, занимљиво, никад се нисам отворено побунила. Осим једном кад сам имала шест година. Али, ево целе приче.

Лета сам проводила са мамом у Књажевцу. Био је то за мене прави рај. Јурцала сам са децом по двориштима, слободно, без надзора. Деца су тамо псовала. И ја сам псовала. Довикивала се са децом по улици и псовала. Међутим, комшије су се чудиле како се то понаша унука Граде адвоката, рекле на пијаци две-три речи мојој баки, бака дошла са пијаце и рекла две-три речи мами и онда, сећам се тог јутра, мама ме љупким гласом зове одозго са спрата да се попнем јер има нешто да ме пита. Нисам слагала, нисам рекла ни „да" ни „не", само сам ћутала. Добила сам, наравно, батине и била кажњена тако што нисам смела два дана да се играм у дворишту. То сам доживела као тешку неправду и, наравно, наставила да псујем. Шапатом, да ме не чује комшилук. И дан-данас ја волим да псујем, нарочито пред родитељима, јер ми сада не могу ништа. Само преврну очима и ћуте.

У предшколски период спада и прича о Алиди.

Алида је била трогодишња девојчица са којом сам се играла у Ловрану, где је једном мој отац био на служби. Ја сам имала пет година. У врту су поставили љуљашку на којој смо се нас две љуљале. Пошто сам непосредно пре тога гледала акробату Алексића како прелеће Калемегдан држећи се зубима за авион, пожелела сам да изведем ту вештину и да Алиду зубима скинем са љуљашке. Сећам се да је било хладно и да је она на себи имала порхетску хаљиницу. Дохватила сам је зубима, и, уместо рукав, загрзла сам Алидину руку. Она је вриснула, излетеле су обе мајке и ја сам, наравно, опет добила батине и опет била кажњена да се два дана не играм у дворишту. Нико ме ништа није питао, ником ништа нисам могла да објасним. Ни Алиди. То ме је пекло. И онда, првом приликом када сам је срела на степеништу, рекла сам јој да је њена мама будала, да је моја мама будала, да су сви одрасли будале, да они ништа не разумеју и да ћу ја њој сада све да објасним. Она је била сасвим мало дете, гледала ме је дивним плавим очима и ништа није разумела. Али, наравно, и овог пута прошла је једна комшиница која је све испричала мојој мами и ја сам још једном добила батине. Тај неспоразум нисам могла мојим родитељима да објасним, чини ми се, до моје тридесете године.

Дакле, ја сам у детињству имала невоља, али зато моји родитељи са мном нису. Сада имам обичај да им кажем: „Запамтите, као што има размажене деце, има и размажених родитеља. Ви сте размажени родитељи". Све сам слушала и све је ишло по реду. Тако сам, рецимо, вођена у позориште, одвратно уредно, кад је чему долазило време: прво у луткарско, онда за коју годину у „Буху", па онда негде око четрнаесте у велика позоришта где сам видела велике глумце. Међутим, ја сам њих познавала и пре него што сам их видела. Као што сам много волела да читам, исто тако волела сам да слушам радио, поготову радио-драме. И данас се сећам „Антигоне", „Дунда Мароја" и „Плачи, вољена земљо", радио-драма које су веровато често репризиране. Марију Црнобори, Миру Ступицу и Оливеру Марковић најпре сам чула преко радија, па тек онда видела на сцени.

Имала сам око тринаест година када сам једног недељног јутра, слушајући у кревету радио-игру за децу – недељом ми је било дозвољено да мало ленчарим – после објаве чула позив на аудицију за дечију драмску групу. Не говорећи никоме ништа, отишла сам сама и – била примљена. Пошто је сад требало два пута недељно одлазити на пробе, морала сам родитељима да саопштим ову новост и, како сам ја све своје обавезе испуњавала на време и успешно, они то нису могли да ми забране.

Тако сам ишла два-три месеца у групу Бате Миладиновића и таман је почела да се припрема нека телевизијска драма – дабоме, телевизија је била на самом почетку и програм је још ишао уживо – и таман сам и ја била одабрана да учествујем, кад ми се догоди малер да се разболим. Ту прилику је моја мама искористила не само да јави како сам болесна, него и да ме испише, објаснивши Бати да ја ту губим време, да сам оптерећена другим обавезама, језици, музичка школа и тако даље, не схватајући да је баш обрнуто, да рад у дечијој групи мене растерећује и даје ми снаге да издржим све оне досадне ствари које сам обављала зато што сам морала. На моје питање шта је Бата на то рекао, одговорила ми је да је његово мишљење да ја, ето, не припадам оној слободнијој деци, да сам добар ђак и лепо васпитана девојчица и да вероватно никада неће бити глумица. Бата сад то пориче, кад му у шали пребацујем, тек, ја сам морала да своју потребу за глумом задовољавам кроз школске приредбе, драмску секцију.

Касније сам ишла и у аматерско позориште „Дадов". Кад је глума у питању, никад нисам имала трему која парализе, напротив, увек сам осећала позитивно узбуђење које ме покреће, за разлику од наступа на интерним или јавним часовима у музичкој школи или на такмичењима на којима сам добијала и градске награде, када сам имала стравичну трему од које сам доживљавала блокаде, имала муке да запамтим нотни текст и уопште западала у прави кошмар.

Зашто је то тако? Поред тога што је глума МОЈ избор, а не наметнута туђа воља, постоји још нешто, можда битније.

Имали смо кумове које смо често посећивали и код којих сам ја некад остајала сат-два, док је мама одлазила неким послом у варош. Волела сам, као дете, да пријатеље својих родитеља, који су ми блиски, зовем именом иако то мојима није баш било право. – Жижо и Лазо – говорила сам – како бих волела да код вас мало дуже живим. Мени су моји родитељи досадни, толико се воле и стално једно другом тепају, а ви се брате, посвађате, и то се мени свиђа.

Сви су се смејали, а ја их нисам разумела.

Да ли ви разумете?

Снимио: Градимир Алексић

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ГОЛФ ИЛИ ГРАЂАНСКА ДУЖНОСТ?

Када загрижени голфери играју, ништа на овом свету не може да их избаци из концентрације. Чак ни ако им се пут укрсти с тројом одбеглих робијаша и снагама закона које их јуре. То је био случај господе Гордона Спикија и Џејмза Стјуарта из Хемпира у Енглеској.

Дотични пар играо је своју уобичајену недељну туру голфа једног мајског дана 1983. године када се, а да они о томе нису могли имати појма, догодило велико бекство. Шесторица робијаша, које је „марица" превозила из затвора Вендсворт у затвор Паркхарст, инсценирали су међусобну тучу док се возило ближило граници грофовија Сари и Хантс. Умешали су се полицајци из пратње не би ли их раздвојили, настала је гужва у којој су робијаши украли кључеве, отворили врата „марице" и тројица њих успела да искоче у слободу, право преко терена за голф Линхук. Полицајци су се дали у трк за њима и на терену је завладао хаос.

Господа Гордон Спики и Џејмз Стјуарт, задубљени у голф-дуел, нису приметили ништа, то јест, ништа нарочито.

„Наравно да тада нисмо ништа знали о бекству робијаша", рекао је на саслушању господин Спики. „Доста света гурало се око 15. рупе док смо ми играли на 16. и помислили да је у току нека војна вежба..." Овај утисак допунио је господин Стјуарт изјавом: „А онда смо видели како човек у униформи некога јури. Пролазећи поред нас, довикнуо је: – За име Бога, телефонирајте полицији!"

То је био тренутак тешке одлуке: да ли је важнији голф или грађанска дужност? Али, срећа је била на њиховој страни. „У том часу", објаснио је господин Стјуарт, „naишао је поштар на бициклу и ми смо му рекли да сврати до канцеларије клуба и каже секретару да подигне узбуну".

Пошто су се тако ратосиљали беде, ови прави спортисти поново су се предали напетој игри и нико им до краја није досаћивао. Завршили су је само неколико минута пре него што је игралиште затворено да би чете полицајаца са све псима гоничима добро прочешљале терен.

Ако је уопште важно, сви робијаши су похватани.

Б. Д.

СНЕГ У ИЗРАЕЛУ

Сваког сата израелски радио оглашавао се познатим сигналима означавајући почетак вести које се у овој земљи увек слушају са највећом пажњом: „Кризни штаб саопштава... На родитељима је да одлуче да ли да пусте децу у школу... Умољавају се грађани да путују само у случају нужде..." Шта се дешавало?

Одговор је једноставан: пада снег! Пошто је читаве ноћи падао, освануло је пола метра снежног покривача. Старији људи и статистичари пребирали су по сећањима и летописима не би ли нашли сличан случај у историји ове земље која лежи у суптропском појасу. На крају је закључено – зима 1991/92. најхладнија је у последњих 50 година. Снежни покривач није виђен у овим крајевима још од 1933. а забележене су се чак и области где је најнижа јануарска температура 8°С.

Ниске температуре у Израелу су ретка појава, па када наиђу, све службе су затечене. На мукама су путари, електродистрибуција, водовод, школе... Цела земља је паралисана. Главни град Јерусалим готово је одсечен од осталог дела земље. Источни, северни и јужни прилази који спајају брдовите пределе Јудеје и Самарије са Светим градом били су непроходни. Западни прилаз Јерусалиму који спаја Тел-Авив са престоницом, исти онај којим дневно прође пола милиона путника, такође је био непроходан осим једног споредног пута. Готово сва насеља у јудејским и самаријским брдима била су одсечена од света: школе нису радиле, снабдевање је било отежано, многи делови Јерусалима и по неколико дана нису имали струју јер су гране откинуте у снежној олуји покидале струјне жице.

Међутим, без обзира на све недаће, у Израелу је владало готово празнично расположење. Као и свуда, деца су се радовала првом снегу који је покрио брег журећи да се поиграју пре него што се истопи и уђе у метеоролошке анале. Многи становници приобалних градова потрпали су децу у аутомобиле и похрлили у Јерусалим не би ли видели ту ретку појаву. Ко зна када ће им се пружити следећа прилика да се Јудејска брда, хваљена због својих винограда, смокава, нарова, маслина и датуља виде у белом покривачу. Врела Јудејска пустиња увек усклађених жутих мрких и зелених боја на тренутак се претворила у ледену пустињу у којој као да је притиском на дугме живот заустављен.

Досељеници из Етиопије са чуђењем су гледали у необични бели покривач тражећи да им неко објасни шта је то што се тако изненада појавило признајући да у њиховом језику (амхарит) не постоји реч за **снег.**

Али, како снег није типична појава за Израел, после неколико дана ванредног стања сунце се поново појавило иза густих, сивих облака и читав џумбус пао је у заборав истом оном брзином којом се дојучерашњи „немилосрдни непријатељ" топио доносећи преко потребну воду жедној земљи израелској.

Дамјан Пековић

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК 12. 6. 1992.

ИСПОВЕСТИ ИЗ ТАМЕ

ДРАГУЉИ НА МАРГИНАМА

Бележећи неколико речи о себи на крају књиге коју су преписивали, средњовековни писари постајали су књижевници, а да то нису ни знали

нога дана када је Григорије дијак завршио преписивање Јеванђеља за кнеза Мирослава, брата по мајци Симеона Немање, забележио је на последњој страници ове црквене књиге неколико реченица о себи. Управо тај његов запис био је, седам векова пошто је написан, кључ за откривање тајне ове књиге.

А Григорије је само неупадљиво дописао да је он дијак, дакле ђакон писар, да је бојама и златом сликао иницијале и да би волео да ради још неки посао „великославном кнезу Мирославу, сину Завидину". Само толико, али за научнике довољно да помоћу тог његовог записа открију да је ово Јеванђеље, названо Мирослављево по његовом наручиоцу, најстарија сачувана књига писана старим српским књижевним језиком, односно, да је настала између 1180. и 1190. године када се кнез Мирослав поражен од брата Симеона Немање, настанио око Бијелог Поља и посветио се својој задужбини, цркви Светих апостола. Управо зато требало му је Јеванђеље да би њиме, како је то био обичај, даривао задужбину.

Од овог Гиргоријевог записа, па до краја 18. века до када траје стара књижевност, сачувано је 15.000 оваквих минијатурних личних порука. Ни једна, истина, није била пресудна за неко откриће слично откривању старости Мирослављевог јеванђеља, али су доказ о животу током тих скоро седам векова.

Као хаику поезија

Поруке су дописиване на белинама књига, као траг који о себи оставља преписивач

Мирослављево јеванђеље, последња четвртина XII века, иницијал В, *Марија Магдалена*, л. 175 v. (Београд, Народни музеј)

или читалац. Био је то најчешће једини одушак, награда за све тешке и дуге месеце преписивања. Скромни и убоги усудили би се да скрену пажњу на себе тек кад би завршили посао, веома ретко пре тога. Учинили би то својим језиком, народним, а не црквеним којим су преписивали књиге, да би и на тај начин показали своју понизност и да не би сметали ученим речима књиге. На тај начин стварали су и прва дела народне књижевности. Били су писци, а да то нису ни знали.

Сваки до тих 15.000 записа прави је драгуљ: са мало речи њихови аутори су испричали читаве повести о себи, о времену у коме живе, о мислима које су их заокупљале, о расположењу... Књижевни историчари упоређују средњовековне записе са хаику поезијом древног Јапана чије су песме, у само неколико стихова, описивале читав свет.

Тако је непознати преписивач Хронике Георгија Хамартола 1370. године овако описао како му је, и како ће му бити: „О, зла, браћо, много, али пођи напред". Само седам речи а толико мисаоности и оптимизма! Није важно на које је зло мислио, да ли на Турке (којих се сигурно бојао ако је Хронику преписивао у арбанашком крају где је живео његов газда Карло Топи) или на глад и немаштину, на самоћу или на нешто сасвим друго. Зло које је преписивача потакло да запише ову реченицу је универзално зло, није му ни било важно да га именује. Једино је хтео да браћи, значи свима који прочитају његове речи, поручи да само иду напред, да се не обазиру на невоље, да ће бити боље.

Непознати из 14. века, коме је у литератури наденуто име Злописац по речима из записа који је оставио, овако исповеда своју невољу: „Писах у сумрак. О што ми се зло писа овај лист". Све је јасно: посао је обиман, а времена мало, па Злописац мора да ради и кад се не види, погнут кад књигом, поред прозора, хватајући последњи зрачак светлости. А такво преписивање је заиста зло и мучење. Због таквих услова слова му нису била онаква каква би хтео да су. Оне који их буду читали моли да му не замере, да га разумеју и поштују труд и настојање његово.

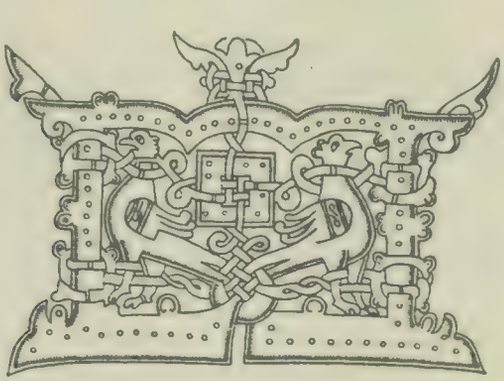

Дај ми да ручам

Преписивање је мукотрпан посао. Захтева да никад ништа, ма шта то било, и за тренутак постане важније од посла.

Да ли је мало минуо умор Болног преписивача кад је 1615. године, на крају Минеја за октобар, забележио: „... И уписах ову књигу под црквеном стрехом седећи. И како је почех писати, док не сврших, не подигох се никуда, ни на ногу своју стадох, осим што полежах трудно, те опет седех и писах. Од дела болан бејах. Авај, о јада."

У тешким временима Маричке битке Синадин граматик преписао је на пергамент Октоих, књигу за свакодневно богослужење. А бојао се да неће успети јер то нису била времена за преписивање светих књига. „Прогневи се Господ лета 1371. Пожури, грешни Синадине граматиче, докле те не постигне смртно посечење." Запис је саставио ради урока, хтео је да њиме отера мач Турчина, а запис је, ето, постао документ о Маричкој бици.

У манастиру Св. Тројице код Пљеваља налази се Минеј преписиван 1559. године, у време цара Сулејмана. Савременик злодржних, како је наука назвала непознатог писара, овако описује његову владавину: „О, туге и тегобе за хришћане у то време. И сматраху хришћане као стоку неразумнт..." Ништа боље није било ни 1592. године, у манастиру Кувеждину у подножју Фрушке горе, где је Јеромонах Мојсије преписивао Живот св. Јована Златоустог. Његово сведочење је још потресније од претходног: „Ао, ао, беде у то време роду хришћанскоме, да се живи крише у земљи тих дана."

Записивачи често помињу и глад. Била је неиздржива кад ни својом смерношћу и трпељивошћу нису успевали да је потисну. Чекајући на туђу милост која ће им уделити парче хлеба, исповедали би се и жалили белини странице. Богомил је, око 1375. године, негде у Босни близу српске границе, на Јеванђељу замолио: „Преподобни Ратко, дај ми да ручам. Гладан сиромах." Да ли несвесно или не, тек, Богомил је Ратку, угледном представнику босанске цркве и наручиоцу књиге, заувек подарио белег шкрца. То нека је слатка освета гладног сиромаха.

Милчинов Благосиљалац из 14. века и Миливоје из 1420. године били су боље среће. Око себе су имали милостиве људе који су их хранили. Преписивачи су им узвратили записом. Први захваљује Милчину зато што му је дао „стакленце вина и хлеба, јер бејах гладан много", а други велича Калину „која приношаше сва воћа блага за јело нама, и често нас упокоји вином." Сав срећан је и поп Иван „наште јесте сит и напојен". Можда зато што му се то ретко дешава. Слично је и Стојану, чим је на једном листу поменика манастира Водичник у Црној Гори записао да је „пијан над пијанима".

Преписивач Минеја, књиге за богослужење по месецима, јадикује: „Тако ме болеше глава када писах овај тетрад, и зуб боли, зуб мала кост, велика болест." Када нема лика ни помоћи, када је самоћа, исписивање непребола једини је лек.

Што је мени љуто жао

Најтужније су, ипак, боли душе и ума. „Док сам ово писао", бележи 1568. године Непознати, „певаху вуге и славуји и свакакве птице с кукавицама. И тешко боловах. Тада још и руку не исцелих." У цркви Св. Илије, близу Пљеваља, налази се Цветни Триод који је 1622. године преписивао Захарија. Тада је владала „глад силна" па многи домови опустеше и живи људи умреше." Од тога се колебах и метех умом као дрво у лугу од ветра..."

Дирљив је запис Тимотија Глувог. Приповеда да већ 12 година ништа не чује, па био то „звечећи гром или звекет ратоносног оружја, све узалуд". И било га је срамота што његов саговорник „све знајући то види".

Има и космичних описа. Крушедолац је записао зашто је једно место на фебруарском Минеју забрљано: „Овде пробах перце и уписах словце, и дође мушица и попи ми, и ожалостих се ја много и потегох са перцем и одбио крилце, и рече мушица: јао, јао, што је мени љуто жао".

Међутим, кад се оконча преписивање, све прође: и тмине, и умори, и страхови, и ратови. Остану само лепе жеље попут оних које је 1412. године пожелео Гаврило Хиландарац на крају превођења Тумачења књиге о Јову: „Весели се много, о читаоче! Живахни у крепости, преписиваче! Много лета у добру имаоче!"

Соња Ћирић

После дужег одмора са породицом у Француској Јаник Галик вратио се на посао у Габон

30 МЕТАРА ПОД МОРЕМ

Истицао је већ седми сат агоније Јаника и Августина, а од спасилачке екипе ни трага. А кисеоника је понестајало у потопљеном броду на дну океана

Људи који су, милом или силом, постали књиге

КАКО ОДРАТИ АРИСТОКРАТУ

Прилично једноставно и на више начина, нарочито ако су бурна времена. Штавионица у Медону крај Париза радила је данонoћно обрађујући коже племића чије су главе падале под сечивом гиљотине за време такозване владавине терора у Француској која је почела 1793. године. Нове власти сигурно су употребљавале те коже у корисне сврхе. За једну се тачно зна и како: негованом кожом неименованог високог аристократе укоричен је најскупоценији примерак првог устава Француске буржоаске револуције, то јест, државе која је након ње настала.

ПОКАЈАЊЕ У ТВРДОМ ПОВЕЗУ

Године 1837. разбојник Џејмс Ален преминуо је у затвору савезне америчке државе Масачусетс, али је пре тога, сам или уз писменију помоћ, написао аутобиографију, односно причу свог узбудљивог и невеселог живота. Повез те књиге, која је данас власништво Бостонског атенеума, направљен је према Аленовом изричитом захтеву од његове коже, а уникатни примерак поклоњен једној од жртава његових бројних пљачки у знак разбојниковог нарочитог поштовања и покајања.

ПРАВДА У СТИХОВИМА

Џорџ Кадмор, погубљен 1930. године у затвору Дејвонског округа због уморства супруге, наставио је посмртну каријеру у виду корица књиге. Наиме, његовом прописно уштављеном и препарираном кожом повезан је примерак „Поетских радова" чувеног енглеског песника из 17. века Џона Милтона. Ова књига налази се у Албертовој меморијалној библиотеци у граду Ексстеру, Велика Британија.

Упомоћ! Помозите нам! За име Бога, зар нас нико не чује?! – Јаник Галик био је на ивици очаја. Ударао је противпожарним апаратом по унутрашњости брода у нади да ће га чути људи из спасилачке екипе. Био је сигуран да је неко морао да крене у помоћ Августину и њему. Осим потмулог звука апарата којим је ударао у метал, никаквог другог шума. А било је све мање кисеоника који се, неким чудом, задржао у ваздушном џепу у врху степеница. Јаник и Августин све су теже дисали.

Срећа у несрећи

Само неколико сати пре трагедије тридесетчетворогодишњи Јаник Галик мирно је спавао у својој кабини. Радио је као механичар на једном од бродова француске компаније „Комекс" који су тог 17. новембра прошле године били укотвљени крај обале Габона, државе у Централној Африци.

Брод на коме је Јаник био запослен, дугачак 27 метара, почео је да тоне из непознатих разлога. Јаника је из сна пробудило ужасно шкрипање и подрхтавање читаве кабине у којој се налазио. Случајно је погледао на сат. Било је тачно 6.45.

Ужаснути механичар у првом тренутку није схватио шта се догађа. Скочио је из кревета и појурио да отвори врата кабине која се налазила у потпалубљу. Млаз црне воде испунио је кабину. Само да се што пре докопам палубе, помислио је. Потрчао је низ ходник према степеницама. Одједном се спотакао и пао. Да ли је изгубио свест на трен, не зна, тек следеће чега се сећа је да се нашао малтене носем уз нос с Августином, локалним куваром који је такође радио на броду.

– Мислим да смо готови – прошапутао је Црнац.

Јаника је изнервирала та Августинова помиреност са судбином. Али, кад се осврнуо око себе, подишла га је језа. Свуда око њих владао је мрак и било је некако злокобно тихо. Јанику је постало јасно да је брод потонуо.

Неком лудом срећом, око степеница се стварао ваздушни џеп па су Јаник и Августин имали довољно кисеоника, бар за неко време.

Убеђен да су на неколико метара под водом Атлантског океана, Јаник је решио да не чека помоћ скрштених руку. Треба да дође до врата у врху степеница. Удахнуо је дубоко и заронио. Гурао је врата свом силином, али ни да макну. После неколико покушаја чинило му се да ће му се плућа распрснути. И даље није желео да одустане. Августинов очајнички поглед давао му је снагу.

Опет је удахнуо и по ко зна који пут заронио. Овог пута отпливао је до врата у дну ходника. Ништа није вредело што их је гурао, ударао ногама, врата су остала затворена. Јаник није био свестан чињенице да је то срећа у несрећи. Да му је, којим случајем, и пошло за руком да нађе неки пролаз и, заједно са Августином, покуша да исплива на површину, то би за обојицу био крај. Налазили су се на 30 метара испод морске површине и плућа би им прсла од притиска.

Истиче и кисеоник и време

Јаник Галик знао је да су спасилачке екипе сигурно обавештене о трагедији и да су на путу да их спасу. Али, кад се ни после више од пет сати нико није појавио, и Јаник је почео да губи наду. Није знао шта би још могао да предузме. Иако га је болело у грудима, поново је заронио. У ходнику је нашао противпожарни апарат.

Изронио је и као риба на сувом почео да гута ваздух. Једва се повратио. Скупио је снагу и апаратом почео да удара по унутрашњости брода. Надао се да ће неко чути те очајничке позиве у помоћ.

Истицао је већ и седми сат, а од помоћи ни трага. Августин и Јаник све су теже дисали. Обојици је било јасно да ће кисеоника ускоро понестати. Гледали су се само не проговарајући ни речи. Као по прећутном договору, чували су снагу и то мало кисеоника који се, као и време, полако трошио.

Јаник је мислио о своје две кћерке и жени које не могу ни да сањају кроз какав он пакао пролази. Да ли ће их икада више видети?

Августин је почео да кашље и Јаника је то пренуло из мисли. Поново је почео да удара апаратом о зид. Учинило му се да је неко одговорио на његове ударце. Иако му се чинило да губи свест, да се гуши, последњом снагом поново је почео да удара противпожарним апаратом.

Из мрака се појавио човек у ронилачком оделу. Носио је два апарата за кисеоник. Јаник и Августин почели су да се смеју и плачу у исто време. Били су спасени.

Спасилачке екипе спустиле су на дно комору са смањеним притиском из разлога предостожности. Плашили су се да би од нагле промене притиска дошло до оштећења плућа и Јаника и Августина. После пола сата обојица су се нашла на површини.

И даље се утврђују разлози због којих је брод потонуо. Иначе, седморица осталих чланова посаде који су се одмах спасли сместа су јавили спасилачким екипама да су двојица и даље заробљена у броду. Без обзира што се знало где је брод потонуо, екипи је требало пуних седам сати да спасе Јаника и Августина.

В. С.

РУКОВЕТ СЛОВЕНСКЕ ДУШЕ

Неименовани, али очигледно страствени и ватрени млади руски песник изгубио је руку када га је коњ у дивљем трку збацио из седла. Младић је дао да се кожа те руке препарира и у њу укорици збирка његових сонета коју је поклонио својој драгани.

ЦРНО ЗА ЦРНО

Кожу једног Црнца, димензија 63,50 са 74,66 центиметара пре штављења, употребио је берлински књиговезац Паул Керстен 1910. године за коричење три књиге формата кварт (висине 30 до 35 центиметара). У једној од њих штампана је дисертација о пигментацији раса и чува се у Медицинској библиотеци Лејн Универзитета Станфорд у Калифорнији.

НАЦИСТИЧКИ ПОРОДИЧНИ АЛБУМ

На суђењу Илзе Кох, удовице команданта концентрационог логора Бухенвалд, преживели логораш Херберт Фробоес сведочио је да је кожа француског логораша Жана употребљена за коричење албума с породичним сликама Кохових. Уосталом, и њихов велики вођа Адолф Хитлер повезао је неколико примерака свог капиталног дела „Мајн кампф" људском кожом.

ИГРА СМРТИ

Истоимени дрворез Ханса Холбајна Млађег инспирисао је масовније коричење људском кожом, а најистакнутије место заузима издање из 1891. које је наручио богати лекар под условом да кожа буде женска. Штављење је обавио познати Свитинг из Авеније Шафтсбери, док је књиговезац био још познатији Цаенсдорф.

ВЕЛИКИ ЛАМА У ПРАХУ

У манастиру Тактсанг у Бутану на Хималајима постоји древна књижница чије су потпуно црне странице рукописане наизменично златним и белим словима. Златно мастило начињено је од правог злата. Бело је још драгоценије јер потиче од костура давно покојног манастирског великог ламе, чије су кости истуцане у најфинији прах, а од њега направљено мастило.

НЕБЕСКА ГРОФИЧИНА РАМЕНА

На примерку дела „Небеске земље" француског астронома Камија Фламариона забележено је:

ПОБОЖНО ИСПУЊЕЊЕ АНОНИМНЕ ЖЕЉЕ ПОВЕЗАНО ЉУДСКОМ КОЖОМ (ЖЕНА) 1882.

Та жена, млада грофица умрла је од туберкулозе. Била је за живота потајна Фламарионова обожавателька, јер јој је научник једном уделио комплимент похваливши лепоту њених као ваја них белих рамена.

Бојана Дожић

Илустрово: Љубомир Милојевић Љубац

ЗАБАВНИКОВ 300

ЗЕЧЈИ ТЕЛЕФОН

Кад зечеви и кунићи ударају шапама о земљу, не чине то зато што су узнемирени. Научни сарадник париског Природњачког музеја Пјер Бриделанс тврди да овај там-там има далеко важнију улогу – одржавање звучне везе међу сродницима. Ову особину до савршенства је развио пешчарски пацов а ни други становници пустиње из реда глодара не заостају.

Бриделанс је утврдио да се свака врста служи својим језиком и има свој „речник" изражавања који се

састоји од одређеног броја удараца у серији, пауза између удараца и временског размака међу серијама. Звучним сигналима животиње шаљу поруке припадницима своје врсте, рецимо да је територија већ заузета или, пак, траже себи женку у време парења. А физичке особине звука који се производе ударима шапа обезбеђују да се порука чује на далеко већем растојању него кад би се довикивали уобичајеним цвиљењем и кмечањем.

ПРЕТПЛАТНИЦИ

Свака кућа на југу Флориде има своју чапљу која редовно сврати у њихово двориште, одазива се на име које су јој дали и, наравно, добије своју порцију рибе. Међутим, она ће мало затим свратити и у суседно двориште, где је зову другим именом, и опет добити своју рибицу. Тако она сваког дана обиђе неколико кућа које сматра својим, уз пут растерујући своје супарнике. При том је стрпљива и уме да чека сатима на ручак. Храниоце дозива тако што понекад гурне кљун кроз дрвене капке на прозорима и лупка док власник не изађе и нахрани је.

У плитком Флоридском заливу обитава највећа популација преосталих белих чапљи на свету – има их две хиљаде у САД и још мање у области Карипског мора. Ове птице обично лове ноћу, и то ципале и сардине, док се дању одмарају у густишу мангровог дрвета. Међутим, 200–300 ових птица навадило се да свраћа код људи на ручак, то им се допало и – више немају намеру да се труде око снабдевања. Ленчуге уживају у гостопримству, а ни људи немају ништа против да у дворишту, уместо пса или мачке, имају „своју" чапљу.

ПОШТАР ЈЕ ЗАКАСНИО САМО ЈЕДНОМ

Спустити се низ брзу планинску реку сплавом узбудљив је доживљај. Није лоше имати и „доказ" о томе у виду фотографије која је и успомена на подвиг. Амерички фотограф Мајкл Смајли у Јелоустонском националном парку специјализовао се управо за снимање туриста који се на сплавовима спуштају низ реке овог парка, најстаријег у САД (основан 1872. године у држави Вајоминг, заузима 8.963 km^2 Али, како

филм развити тако брзо да би туристи могли да узму фотографије у тренутку кад се врате у полазну базу?

Смајлију је притекао у помоћ власник фирме која пружа услуге туристима овог парка. Предложио му је да за преношење развијеног филма користи поштанске голубове за чија ће леђа причврстити минијатурне сандучиће. За последње четири године, колико ради голубија пошта, само се једном десило да поштар залута. Разлог оправдан: изненада се подигла јака олуја.

КЉУН НА РАЗВЛАЧЕЊЕ

Облик кљуна сваке птице зависи од тога чиме се храни: оне које кљуцају семење имају кратак и дебео, а оне које више воле инсекте – дужи и тањи. Али, шта да раде птице чији се јеловник мења према годишњем добу?

Британски истраживачи премерили су кљунове на стотине крупних

сеница и открили да су они лети дужи а зими краћи! Разлог је јасан: сеницама је лети згодније да гусенице хватају дугачким танким кљуном, а зими да семење прикупљају кратким. Научници су такође утврдили да у јесен, кад сеница са дрвећа прелази да се храни на земљи, постоји јасно уочљива зависност између висине на којој се хране и дужине кљуна: што се ниже налази њихова трпеза, кљун постаје све краћи. При том се показало да женке обично имају тањи кљун јер се хране на већој висини. Али, то не чине по својој вољи већ зато што их крупнији мужјаци терају са земље по којој је богато расуто семење. *В. М.*

Илустрово: Љубомир Милојевић Љубац

ТЕРМИНАТОР 2

СУДЊИ ДАН

III ДЕО

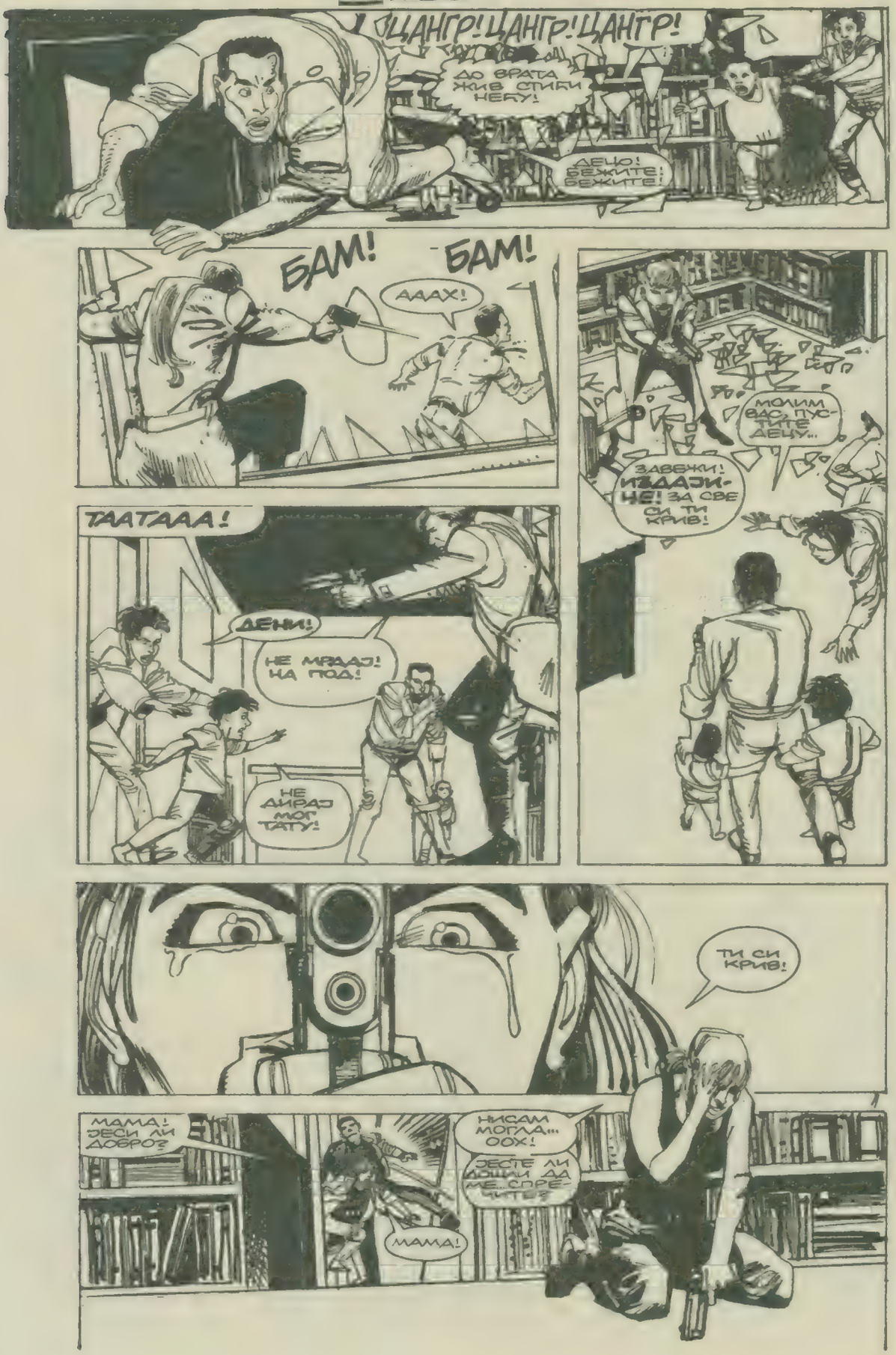

СВЕ ЋЕ БИТИ У РЕДУ, МАМА!
ВОЛИМ ТЕ, ЧОНЕ! УВЕК САМ ТЕ ВОЛЕЛА!
ЗНАМ, МАМА! ЗНАМ!
САМО ПОВРШИНСКА РАНА!
К...КО СТЕ ВИ?
ПОКАЖИ МУ!
ГОСПОДЕ!
САД СЛУШАЈ ПАЖЉИВО!
ТЕРМИНАТОР ЈЕ СВЕ ИСПРАВИО! СКАЊЕТ, СУДЊИ ДАН, ДОГАЂАЈИ КОЈИ ЋЕ СЕ ЗБИТИ...
НЕ ОТКРИВА СЕ СВАКИ ДАН ДА СИ ОДГОВОРАН ЗА ЖИВОТЕ 3 БИЛИОНА ЉУДИ...
МИСЛИМ ДА БУ ОДУСТАТИ ОД СВЕГА!
НЕБУ ДОВРШИТИ НОВИ ПРОЦЕСОР! ГОТОВО ЈЕ! РАСКРСТИО САМ С ТИМ!
ТО НИЈЕ ДОВОЉНО!
„У ПРАВУ СИ! МОРАМО УНИШТИТИ ЛАБОРАТОРИЈУ И СВЕ ШТО СЕ У ЊОЈ НАЛАЗИ..."
2

ЗНАШ ЛИ НЕШТО О ДРУГОМ ЧИПУ, САРО?
КОМ ЧИПУ?
ОНОМ КОЈИ СЕ ЧУВА У КИВЕРДИНУ... ЗА ЈЕДНОГ СЛИЧНОГ ЊЕМУ...
КОМПЈУТЕРСКИ ЧИП ПРВОГ ТЕРМИНАТОРА!
МОЗАК... ЗНАЛА САМ
САВ НАШ ПОСАО СЕ НА ТОМЕ ЗАСНИВА!
„МОЖЕШ ЛИ НАС ПРОВЕСТИ ПОРЕД ОЛУЖБЕ ОБЕЗБЕЂЕЊА?"
'БРО ВЕЧЕ, ПОЛ! ДОВЕО САМ ПРИЈАТЕЉЕ ДА ИМ МАЛО ПОКАЖЕМ...
ЖАО МИ ЈЕ, ДАЈСОНЕ! ЗНАТЕ ПРАВИЛА! У ЛАБОРАТОРИЈИ НЕМА ПОСЕТИЛАЦА!
ЈА ИНСИСТИРАМ!
ДА НИСИ НИ ПОМИСЛИО НА АЛАРМ! ЦОНЕ, ВЕЖИ ГА!
ДВА КЉУЧА ОТВАРАЈУ ИСТОВРЕМЕНО СЕФ... МОЈ...
„...И СЕКТОРА БЕЗБЕДНОСТИ! ТАЈ ДРУГИ МОГУ ДА НАЂЕМ У СЕФУ!

ПОЛЕ! ЗАВРШИО САМ! ХЕЈ, ГДЕ СИ, МОМЧЕ?
НИСИ СМЕО ДА ОДЕШ И ОСТАВИШ... ООХ!
ШТА ЈЕ? НЕКЕ ДА СЕ ОТВОРИ?
УКЉУЧЕН ЈЕ НЕЧУЈНИ АЛАРМ! НЕУТРАЛИШЕ СВЕ ШИФРЕ У ЗГРАДИ! СВА ВРАТА СУ БЛОКИРАНА!
МОРАМО ДА ПРЕКИНЕМО МИСИЈУ!
ВИ ИДИТЕ У ЛАБОРАТОРИЈУ! ЈА ЋУ ОВО ОТВОРИТИ!
JBL

МАЛО КАСНИЈЕ...
МОЈ КЛОУН НЕ ОТВАРА...
ЗА ГУ ПОКУШАТИ!

БУМ!

ИЗГЛЕДА ДА ЋЕМО УСПЕТИ...

У ДАЈСОНОВОЈ КУЋИ...
СВЕ ПАТРОЛЕ У УЛИЦИ КРАМЕР, У КИБЕРДИН! НАОРУЖАНИ НАПАДАЧИ, АУТОМАТСКЕ ПУШКЕ И ЕКСПЛОЗИВ!
5

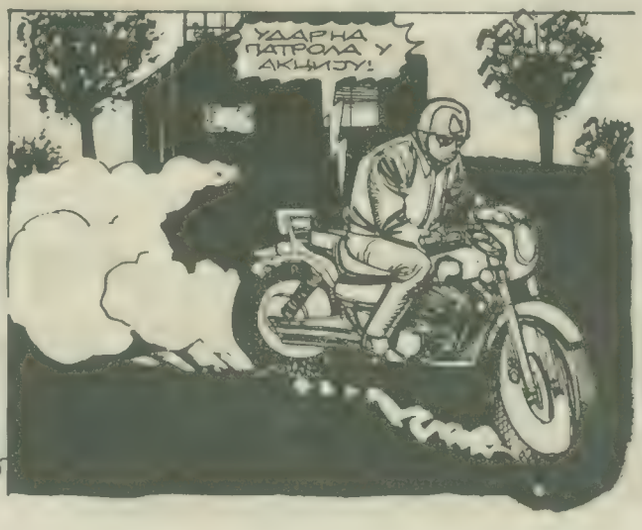
УДАРНА ПАТРОЛА У АКЦИЈУ!

У ЛАБОРАТОРИЈИ...
ДА! СВЕ ТЕ СТВАРИ, СВЕ ДИСКОВЕ, ПОГОТОВО ОНЕ ИЗ МОЈЕ КАНЦЕЛАРИЈЕ!
ГОДИНАМА САМ РАДИО НА ОВОМЕ!
И ТО! И СВЕ ОНО ТАМО...
ДАЈ МИ ЧАСКОМ ТУ СТВАРЧИЦУ!
ЛАКА ЛОВА!
КАКО ГА АКТИВИРАШ?
ДАЉИНСКОМ КОНТРОЛОМ!
А НАПОЛЕОН...
ОВДЕ КОМАНДИР! ИДЕМО УНУТРА!
ДА ВИДИМ САМО КАКО МИСЛЕ ДА ИЗАЂУ!

ДА ВИДИМО ШТА ЈЕ ИЗА ВРАТА БРОЈ ЈЕДАН!
ЕВО РУКЕ, А ТИ ДРЖИШ ПРОЦЕСОР!
ВЕШТО СМО СЕ ОВАМО УВУКЛИ! НА ПОСАО!
СПРЕМ-НИ!
ВРЕМЕ ЈЕ ДА ИДЕМО! САД! ОДМАХ!
ДАЈСОНЕ, ДАЈ МИ ДЕ-ТОНАТОР! ИДЕМО!
РАТА-ТА-ТА!
РА-ТА-ТА-ТА!
ААХ!
МАМАА!
БЕЖИ!
БУМ! БУМ! БУМ!

БАМ! БАМ! БАМ!
БРЖЕ!
Н...НЕ ЗНАМ... К... КОЛКО ЗОШ МОГУ ДА ДРЖИМ ДЕТОНА-ТОР...
БЕЖИМО СЛЕС-ТА!
ЗБОГОМ!
КЛИК!
КАХ! КАХ! ЧОНЕ! КАХ! ПОЖУРИ!
БУУУМ!
DD...

НЕ ЗАБОРАВИ! УВЕК СВЕ ИЗГЛЕДА НАЈЦРЊЕ ДОК СЕ НЕ ИЗВУЕШ!
ЗАТВОРИ ОЧИ И НЕ МРДАЈ!
ВРАЋАМ СЕ!
КАКО ПОДНОСИ СУЗАВАЦ?
СВИ НА ПОД!
ГА-ЗАЈ ГА!
РАТА-РА-ТА-ТА-ТА!
НИСИ ПОГОДИО!
ЈЕСАМ!
БАМ! БАМ!
ДАХ! МОЈЕ НОГЕ!
КАКВО ЈЕ ОВО СТВОРЕЊЕ?

ФССС!
ФССССС!
ААХ!
'ЕЈ, ЧОВЕЧЕ...
АААХ!
'ОЛАДИ!
ТРААААС!
ШКРИИИП!
ЖАО МИ ЈЕ... РАДО БИ ОСТАО, АЛИ...
ЦОНЕ!

ЗАБОГА...
ВРРРРРРРР!
ВУМ!
ВУМ!
ВУМ!
УВУЦИ СЕ ПОД ОВО!
ОХ! ЈЕСИ ЛИ ВИДЕЛА?
ДРЖИ СЕ!
НЕ ПРЕДАЈЕМ СЕ ЗА ТЕК ТАКО...
РА-ТА-ТА!
КРААК! КРААК!
ТРААС!
ШКРИИИП!
БАШ СИ СТРАШНА!
ЗА САДА!

ДРЖИ СЕ! ОТПАО ЈЕ ТОЧАК!
ВУУМ!
МАМАА!
ШКРОЦ!
ДРУГАР, ЈЕСИ ЛИ ДОБРО?
ТЕЧНИ АЗОТ
ОНО ЈЕ...
ФИЈУУ!
ЈЕЛ' ПОТРЕБНА ПОМОЋ?
ЈОШ НАДЕ ЗА НАМА! МОРАМО ДА ПОЖУРИМО!
ДАЈ НАМ КАМИОН!
ТРАС!

БРЖЕ! ЗА ПЕТАМА НАМ ЈЕ!
ШКРИИП!
ДАНГ!
ВОЗИ, МАЛО!
А КУДА ЋЕШ ТИ?
БУУМ!
BILLBD
EXIT ¼ MILE

БРАМ!
ПАЗИ, МАМА!
КЛААНГ!
БЕЖИМО ОДАВДЕ!
ГЛЕ?!
ТЕЧНИ АЗОТ СЕ ЛЕДИ!
ЦАК!
ШШШ!
ЦАК!
ШШШ!

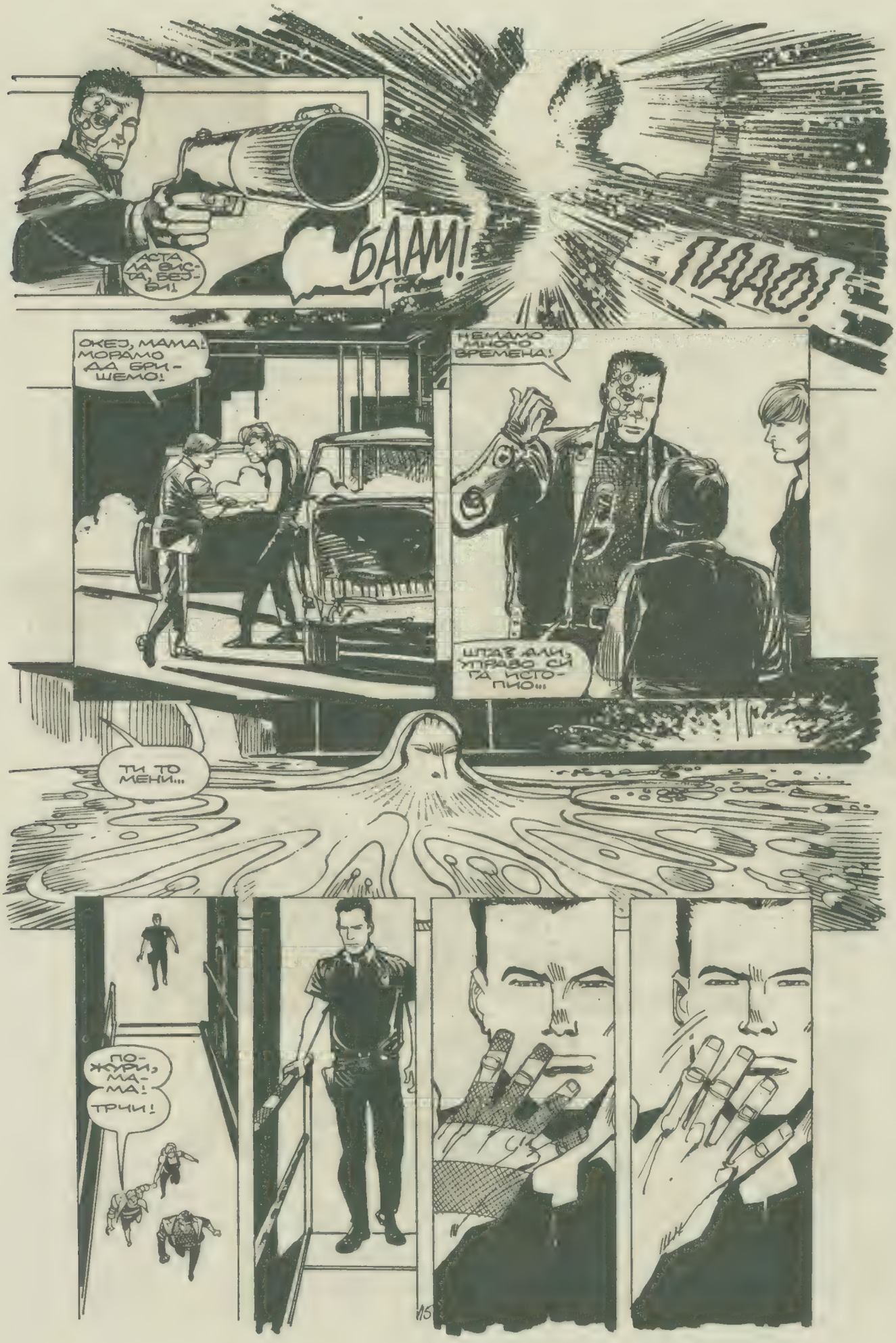
ДАСТА ЛА ВИСТА, БЕЗБИ!
БААМ!
ПАФ!
ОКЕЈ, МАМА! МОРАМО ДА БРИШЕМО!
НЕМАМО МНОГО ВРЕМЕНА!
ШТА? АЛИ, ХТРАВО СИ ГА ИСТОПИО!!
ТИ ТО МЕНИ...
ПОЖУРИ, МАМА!
ТРЧИ!

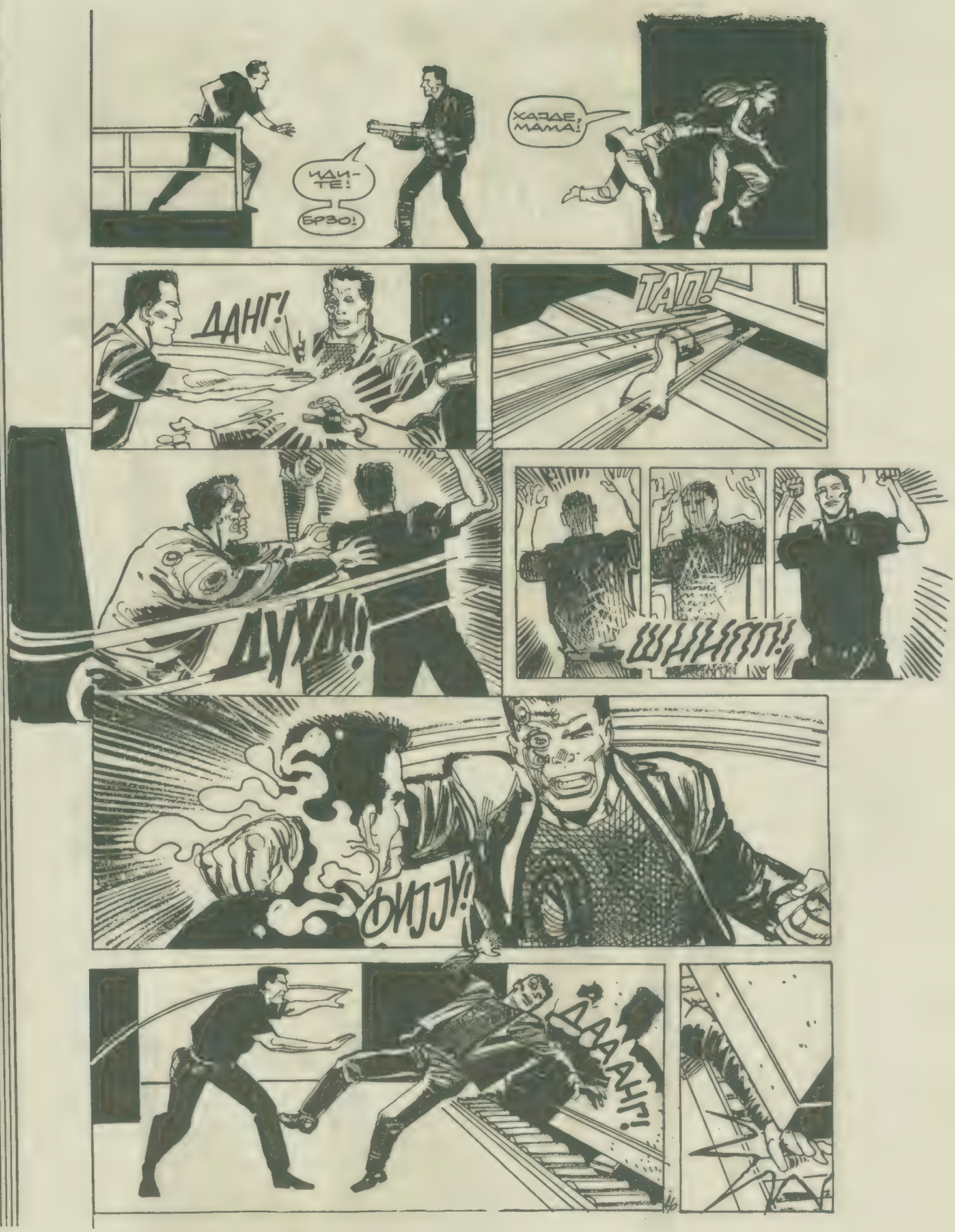
ЧАО-ТЕ!
БРЗО!
ХАЈДЕ, МАМА!
ДАНГ!
ТАП!
ДУУУМ!
ШШШТТТ!
ФИЈЈУ!
ДАААНГ!

ПАФ!
ДАЉЕ ОД МОГ СИНА!
БАМ!
ЗОВИ ЧОНА!
ШШШШ!
КРРРР!
ФИЏУ!
КРААК!
ДАНГ!
ЦАК!
ЦАК!
ЦАК!

ЏОНЕ! ЏОНЕ! ЧУЈЕШ ЛИ МЕ?
ГДЕ СИ?
МА-МА!
ПОМОЗИ МИ, ДЖШО!
СКЛОНИ СЕ, ЏОНЕ!
КОЈА ЈЕ...
ПУЦАЈ!
БУУМ! БУУМ! БУУМ!
ГОТОВ СИ, БЕДНИ НИТКОВЕ!
ДАНГ!
ПРАЗНО... НЕ!

ЦААК!
ЕВО ТИ, ГЊАВА-ТОРУ!
ПССССТ!
"ЛЕПО ПЛИВАЈ У ТОМ ИСТОПЉЕНОМ ЧЕЛИКУ!
ПЛАФ!
НАЈЗАД ЈЕ УНИШТЕН!"
ДА ЛИ СЕ ИСТОПИО?
ДА! БАЦИЋУ И ТО!
И ЧИП!
КОНАЧНО ГОТОВО!
НЕ! ИМА ЈОШ ЈЕДАН ЧИП!

ЕВО, ОВДЕ ЈЕ!
НЕ!
ТРЕБА ДА ИДЕМ, ЈОНЕ... ОВДЕ МОРАМ ДА ЗАВРШИМ... ИЛИ ПОСТАЈЕМ БУДУЋНОСТ!
НЕ! НЕ ЧИНИ ТО, МОЛИМ ТЕ!
САД ЗНАМ ЗАШТО ЉУДИ ПЛАЧУ! ЗА НИКАД НЕБУ МОЋИ...
ЗБОГОМ!
БОЈИШ ЛИ СЕ?
ДА!
„ПРЕД НАМА ЈЕ НЕПОЗНАТА БУДУЋНОСТ! У ЊУ ПРВИ ПУТ ГЛЕДАМ С НАДОМ! ЈЕР АКО МАШИНА КАО ТЕРМИНАТОР МОЖЕ ДА СПОЗНА ВРЕДНОСТ ЉУДСКОГ ЖИВОТА, ЗАШТО НЕ БИСМО И МИ!"
КРАЈ

СВАКЕ НЕДЕЉЕ 100 НАГРАДА

ЗАБАВНИКОВА СПОРТСКА ПРОГНОЗА

ПОГОДИТЕ ФИНАЛИСТЕ

Европско првенство у фудбалу, у Шведској, траје од 10. до 26. јуна 1992. За све љубитеље фудбала „Политикин Забавник", у три броја припрема квиз са наградама за појединце и школе. Ове недеље додељујемо 100 фудбалских лопти „буба-мара".

Услов за учествовање је да сте ученик осмогодишње или средње школе и да тачно одговорите на постављено питање.

Прошле недеље „Политикин Забавник" пружио вам је могућност да учествујете у наградном квизу и освојите награде за себе и своје школе.

Награде су као што знате, 100 фудбалских лопти, 100 дресова и гаћица и 100 спортских ранаца.

У овом броју додељујемо 100 фудбала „бубамара" за појединце и школе. **Двадесет добитника који тачно одговоре на постављено питање добијају по једну, а њихове школе по четири фудбалске лопте.**

Ваш задатак је да одговорите на наградно питање које се налази на купону број 2. Одговор, са читко попуњеним подацима на купону, треба да стигне на нашу адресу до 18. 6. 1992. године до 12.00 часова.

Комисија „Политикиног Забавника" ће у уторак 23. 6. 1992. од свих тачних одговора извући двадесет добитника награда.

У следећем броју очекује вас нови наградни задатак у „Забавниковој" спортској прогнози и нове награде које освајате за себе, али и за своју школу.

ПРИЧА УЗ ПИТАЊЕ БРОЈ 2

До 1976. године у завршници првенстава Европе играле су по четири најбоље екипе у квалификацијама и тада је већ пласман у завршницу доносио учешће у полуфиналном мечу, а једна победа пласман у финале. Међутим, од 1980. године и шестог првенства Европе на завршном турниру игра по осам репрезентација, а полуфиналисти постају првопласирана и другопласирана екипа у свакој од две квалификационе групе. Победник групе I играће у полуфиналу са другопласираним из групе II, а првопласирани у групи II са другопласираним из групе I.

У полуфиналним мечевима и финалу нема нерешених резултата. Ако после 90 минута нема победника, играће се продужеци два пута по 15 минута, а ако и тада не дође до одлуке, изводиће се наизменично по пет једанаестераца. Уколико ни тада нема победника, изводиће се наизменично по један једанаестерац све док неко не постигне гол.

Наградно питање: Ко ће играти у финалу Европског првенства?

КУПОН БРОЈ 2

Ученик: _____

(име и презиме)

Адреса: _____

(улица и број)

Место становања: _____

(поштански број и место)

Назив школе: _____

Адреса школе: _____

Место: _____

Наградно питање број 2:

КО ЋЕ ИГРАТИ У ФИНАЛУ ЕВРОПСКОГ ПРВЕНСТВА?

Адреса на коју треба да пошаљете купон са одговором је: ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК, Македонска 29, 11001 Београд п.п. 124 са назнаком: „За ЗАБАВНИКОВ КВИЗ".

НОВА ФУДБАЛСКА ИГРА

40
35
5
37
3
39
7
31
6
38
2
32
8
25
15
28
12
29
11
30
10
23
17
24
16
20
20
22
18
21
19
26
14
27
34
9
33
1
36
4
6
34
13
27
14
20
7
33
8
22
15
25
9
31
1
24
16
23
17
3
37
10
30
5
35
11
29
12
28
19
21
18
19
12

У СВЕМУ „НАЈ"

Фудбалска репрезентација Југославије на финалним турнирима Првенства Европе одиграла је, заједно са екипом СССР (сада ЗНД), највише утакмица – 21, дала највећи број голова – 34, примила највише голова – 41, доживела највише пораза – 10 и изгубила највише бодова – 26, а упркос томе два пута је играла у финалима Првенства Европе (1960. и 1968) и увек добијала признања за лепу, маштовиту игру.

Ево табеле 10 најуспешнијих екипа у завршницама европских шампионата по броју освојених бодова (два бода за победу, бод за нерешено)

1. СР НЕМАЧКА	19	11	6	2	31:15	28
2. СССР	21	10	5	6	29:20	25
3. ХОЛАНДИЈА	12	8	1	3	23:13	17
4. ИТАЛИЈА	15	5	7	3	14:10	17
5. ШПАНИЈА	19	6	5	8	22:22	17
6. ЧСФР	12	6	4	2	21:12	16
7. ЈУГОСЛАВИЈА	21	5	6	10	34:41	16
8. ФРАНЦУСКА	13	7	1	5	31:26	15
9. МАЂАРСКА	10	5	1	4	15:13	11
10. БЕЛГИЈА	13	4	3	6	14:23	11

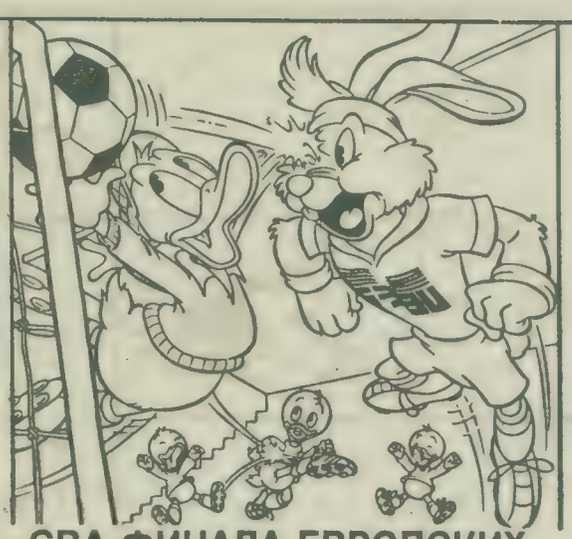

СВА ФИНАЛА ЕВРОПСКИХ ПРВЕНСТАВА

1960. Париз: СССР – Југославија	2:1 (0:1, 1:1)
1964. Мадрид: Шпанија – СССР	2:1 (1:1)
1968. Рим: Италија – Југославија	1:1 (0:1, 1:1)
ново финале: Италија – Југославија	2:0 (2:0)
1972. Брисел: СР Немачка – СССР	3:0 (1:0)
1976. Београд: ЧСФР – СР Немачка	2:2 (2:1, 2:2), пен. 5:3
1980. Рим: СР Немачка – Белгија	2:1 (1:0)
1984. Париз: Француска – Шпанија	2:0 (0:0)
1988. Минхен: Холандија – СССР	2:0 (1:0)

РЕД ВОЖЊЕ НА ДЕВЕТОМ ПРВЕНСТВУ ЕВРОПЕ У ФУДБАЛУ

Девети шампионат Европе у фудбалу 10. јуна отварају домаћин Шведска и Француска. Ево распореда свих 15 сусрета на Првенству Европе, названом „ЕУРО '92", у Шведској.

ГРУПА I	ГРУПА II
Тим 1: Шведска	Тим 5: Холандија
Тим 2: Француска	Тим 6: Шкотска
Тим 3: Данска	Тим 7: ЗНД
Тим 4: Енглеска	Тим 8: Немачка

ПРЕДТАКМИЧЕЊЕ

Датум	Дан	Почетак	Место	Ривали	Резултат
10. 6.	Среда	20.15	Стокхолм	Шведска – Француска	(:)
11. 6.	Четвртак	20.15	Малме	Данска – Енглеска	(:)
12. 6.	Петак	17.15	Гетеборг	Холандија – Шкотска	(:)
12. 6.	Петак	20.15	Норчепинг	ЗНД – Немачка	(:)
14. 6.	Недеља	20.15	Стокхолм	Шведска – Данска	(:)
14. 6.	Недеља	17.15	Малме	Француска – Енглеска	(:)
15. 6.	Понедељак	20.15	Гетеборг	Холандија – ЗНД	(:)
15. 6.	Понедељак	17.15	Норчепинг	Шкотска – Немачка	(:)
17. 6.	Среда	20.15	Стокхолм	Шведска – Енглеска	(:)
17. 6.	Среда	17.15	Малме	Француска – Данска	(:)
18. 6.	Четвртак	20.15	Гетеборг	Холандија – Немачка	(:)
18. 6.	Четвртак	17.15	Норчепинг	Шкотска – ЗНД	(:)

ПОЛУФИНАЛЕ

21. 6.	Недеља	20.15	Стокхолм	----------	(:)
22. 6.	Понедељак	20.15	Гетеборг	.....	(:)

ФИНАЛЕ

26. 6.	Петак	20.15	Гетеборг	----------	(:)

„ПЛАВИ" ДВА ПУТА ВИЦЕ ШАМПИОНИ

Фудбалска репрезентација Југославије на првом и трећем Првенству Европе освојила је друго место, 1976. била је четврта, а 1984. пета. Наши репрезентативци 1964, 1972, 1980. и 1988. нису успели да у квалификацијама изборе место на завршном турниру Европског првенства међу најбољим екипама нашег континента (на првих пет првенстава на финалном турниру учествовале су по четири репрезентације, а од 1980. по осам). Дакле, „плави" су четири пута били у завршници европских првенстава, а четири пута финални турнири играни су без њих.

СВИ ШАМПИОНИ ЕВРОПЕ

Француска, 1960: СССР
Шпанија, 1964: ШПАНИЈА
Италија, 1968: ИТАЛИЈА
Белгија, 1972: СР НЕМАЧКА
Југославија, 1976: ЧСФР
Италија, 1980: СР НЕМАЧКА
Француска, 1984: ФРАНЦУСКА
Немачка, 1988: ХОЛАНДИЈА

С наопаке стране платна

ОТКУД ДУХОВИ НА СЛИКАМА?

Често се дешава да сликар, незадовољан оним што је насликао, једноставно преко »грешке« нанесе нови слој боје. Дешава се, такође, да после извесног времена та исправка избије на површину платна па се тако, рецимо, добија зец са две главе или човек с две десне ноге... Ова појава назива се пентименто од италијанског pentirsi = покајати се. Примера за пентименто у сликарству је напретек. Навешћемо један број познатијих, остале нађите сами кад вас пут нанесе у неки музеј или галерију.

* АНТОН ВАН ДАЈК: **ВИЉЕМ ФИЛДИНГ, ГРОФ ОД** Лондон): Црни дечак, слуга, има два пара усана! * **ЈАБУКЕ** (Лувр, Париз): Зец има две главе! * ВЕЛАСКЕЗ: **КАЛАБАСАС** (Прадо, на боцу у десном углу необјашњиво, види (Прадо, Мадрид): шир. Веласкез је, руци, а затим се **КОЊУ** (Прадо, на задњим десним на, ниоткуда, љујући портрет таласан (вальда двеста кило- стола прола- **ПИЈЕ У** лерија, назире јој да се * КАС- (Збирка да су, што дечко је, крупнији, жини и по **АЛЕКСАН-** ни, у левом **ВЕЛИЧАН-** која држи шал. коме другом. Вокер, Ливерпул): пар прекрштених ји не припадају досежу до пода, а * ЦОН РАЈТ: **СЕР** види се опружен што се кроз панта- ствара утисак да се

Мадрид): Слика просто платна која има два грлића кроз боцу у левом углу Његово величанство има две очигледно, најпре насликао предомислио и ставио му га Мадрид): Коњ има две задње копитама, а и с Филипом нису чиста израња некакав шал. **ФИЛИП IV** што се нарочито односи на фантомски на ветру) ствара утисак да Филип, брат грама. **ФИЛИП IV** (Национална галерија, зи равно кроз огртач Филипа IV! * ПЕТЕР ДЕ **ДРУШТВУ ДВА МУШКАРЦА И СЛУЖАВКЕ** Лондон): Доња половина тела жене је провидна... се кроз сукњу, а и мушкарац с леве стране претвара у утвару. За почетак му је скроз наскроз ПАР НЕЧЕР: **КОСАЦ СА ЖЕНОМ КОЈА ПРЕДЕ** Цона Цонсона, Музеј се ове породице тиче, судећи по обрисима а богами и виши. ширини. * ВЕРО- **ДРОМ ВЕЛИКИМ** углу слике, назиру **СТВО КРАЉИЦА:** Рука не припада * ЖАН ФРАН- Кад се пажљи- ногу у уским никоме са слике. онај други пар **БРУК БУТБИ** крај потока и лоне дотичног серу догóдило

ДЕНБИЈА (Национална галерија, ГАБРИЈЕЛ МЕЦУ: **ЖЕНА ЉУШТИ ДАМА С ЛЕПЕЗОМ** (Збирка »Во- и замагљена као на фотографији. врви од духова. Обратите пажњу и Калабасасов огртач који се, платна. **ФИЛИП IV У ЛОВУ** десне ноге и фантомски ше- Филипа са шеширом у левој на главу. **ФИЛИП IV НА** леве ноге, две потковице посла: преко левог раме- (Прадо, Мадрид): Зацив- огртач који, онако усбрату, има најмање Лондон): Лева нога ХО: **ЖЕНА КОЈА** (Национална га- Црно-бели под лагано почиње провидан огртач. **ВУНУ И ДЕЧАКОМ** фија): Мора бити претешка. Јер, некада био далеко »скупио« и по ду- **ДАРИЈА III ПРЕД** Лондон): У позади- * ВАН ДАЈК: **ЊЕНО** платна назире се рука се тога тиче, ни било **И ИЗАБЕЛА** (Галерија страну стола, види се њих други пар ногу кољивија што ноге-утваре тиметара изнад њега. Сер из назива слике реду. Ствар је у томе огромна биљка што

Ствар је утолико занимљивија ландара неколико цен- (Тејт галерија, Лондон): да је то све, све би било у центлмена назире некаква нешто врло, врло непријатно.

М.И.

Страну обликовао: Растко Ћирић

ВЕЛИКО БЕКСТВО ИЗ БАСТИЉЕ

КРОЗ ДИМЊАК У СЛОБОДУ

Анри Масере де Лати жудео је за лагодним животом, али невоља је била у томе што му се много журило. Уместо у високом друштву, нашао се у ћелији злогласне тамнице

Иако је Анри Масере де Лати стекао солидно војничко образовање, чинило му се да ће много брже успети у животу ако на себе скрене пажњу мадам Помпадур, па јој је поштом послао пакет пун барута. Док је пакет путовао, отишао је у Версај и тражио да га маркиза прими јер „... ради се о њеном животу или смрти..." Кад га је мадам примила, испричао јој је да је случајно чуо како се два човека договарају да је убију. Пратио их је до поште и видео како су предали неки пакет, вероватно пун отрова. Маркиза му је захвалила и замолила га да напише како се зове да би га наградила. На жалост, Анри се није сетио да промени рукопис и кад је пакет стигао, превара је откривена. Због тога је по наређењу мадам Помпадур бачен у затвор. Али, ни ту није могао да се смири па је, киван на маркизу, написао погрдан, увредљив текст на њен рачун. То ју је до краја разбеснело и наредила је да тог дрзника затворе у Бастиљу.

Сулуда идеја

Вероватно због доброг владања, младости и ведрог духа Анри Масере де Лати временом је стекао симпатије неких чувара, посебно поручника Беријеа који га је из самице пребацио у ћелију са Д' Алигреом, затвореником који је у Бастиљи већ три године окајавао своје младалачке грехе. Анрија је то обрадовало, тим пре што му је поручник рекао да њих двојица вероватно никад неће изаћи на слободу. Сада, када има пријатеља по невољи, лакше ће извести планирано бекство. Наиме, већ дуже време пажљиво је посматрао зидине, куле, страже... и на крају дошао до закључка да се из Бастиље може побећи само кроз – ваздух!

Док је свој план објашњавао Д'Алигреу, било је очигледно да овај не дели Анријево одушевљење. Штавише, по Д'Алигреовом сажаљивом погледу Анри је закључио да га младић сматра за лудака. Зато му је предложио договор: још раније је приметио да се из ћелије испод њихове ништа не чује иако је сигурно знао да у њој има неког. Пошто су се из осталих ћелија чули „станари", Анри је закључио да између пода њихове и таванице доње ћелије мора бити неки простор. Кад је ишао у тамничку капелу, бројао је степенике и установио да је разлика у висини бар један метар, па је предложио Д'Алигреу да из пода изваде једну плочу. Ако постоји размак, наставиће са радом, а ако нема ништа – одустаће. Д'Алигре је пристао и почели су с послом. Најпре су узели огњило и почели да га брусе о камену плочу. За мање од два сата имали су оштар перорез. Њиме су направили дрвене дршке за две куке које су подупирале сто на склапање у ћелији. Најзад су имали алат којим могу да изваде неколико плоча из патоса!

Када су их увече закључали, полако су, помоћу кука, подигли неколико плоча. Анри је био у праву: угледали су празан простор висок 120 центиметара, што је било сасвим довољно да сакрију алат и све стало потребно за бекство. Анри је полако објаснио Д'Алигреу детаље бекства: успузаће се кроз димњак на кров, затим ће доћи до куле, спустити се у њено подножје, прећи шанац, прескочити спољни зид и... слободни су!

Д'Алигре га је гледао с неповерењем: чиме ћемо избити гвоздене шипке у димњаку, како ћемо се спустити низ бедем висок 80 метара, откуд нам мердевине и канап, питао се. Анри је спремно одговарао и Д'Алигре је на крају морао да призна да је Анри на све мислио.

Већ идуће ноћи кренули су с послом. Најпре су почели

да парају Анријеве кошуље по шавовима и да из њих пажљиво ваде један по један конац. Конце су везивали и мотали их у клупко, све док нису направили два клупка од по стотинак метара. Од тога су затим исплели конопац дужине око 20 метара и од њега направили морнарске мердевине дугачке 7 метара. Оне су им биле неопходне приликом уклањања гвоздених шипки у димњаку, што је био далеко тежи посао но што су мислили. Димњак је био узан, а малтер који је држао шипке необично јак. Да би га омекшали, квасили су га водом коју су држали у устима. Положај у коме су радили био је крајње незгодан тако да нису могли да издрже дуже од сат времена, а кад би изашли из димњака, руке и ноге биле су им крваве. За једну ноћ могли су да ископају највише пола центиметра малтера! Тако су радили пуних шест месеци док нису извадили све пречаге, а затим их вратили на место и учврстили „малтером" од влажног хлеба помешаног са мало прашине како стражари, приликом контроле, ништа не би приметили.

Потом су прешли на израду дрвених мердевина дугачких 8 метара, које су начинили од трупаца за огрев. Најпре су клесали клинове и пречаге, а затим састављали са средишњим direkom дебљине око десет центиметара, који је био из три дела и састављао се углављивањем једног дела у други! Да би олакшали себи посао, претходно су од гвозденог свећњака направили бургију и тестеру истовремено! Накнадно су схватили да морају да направе и котурачу за спуштање мердевина и свега осталог што су носили. А намеравали су да понесу и пречаге из димњака – за сваки случај! На крају су направили бродске мердевине од канапа и дрвета дугачке осамдесет метара, за силазак низ бедем. Да се приликом спуштања не би чуло лупање дрвета о камени зид куле, свих 280 пречага обложили су поставом скинутом са капута и огртача. Исплели су чак конопце за везивање ових мердевина, као и уже за котурачу. Кад су све сабрали, испало је да су исплели преко четири стотине метара конопца! Требало им је пуних осамнаест месеци за то, али најзад су били спремни за бекство. Требало је да крену 25. фебруара 1756. године.

Последња препрека

Чим су ручали, Анри је у једну кожну торбицу ставио две пресвлаке за њих јер се Сена излила и напунила шанац водом дубоком око метар и по. За то време Д'Алигре је извадио шипке из димњака и сакрио их испод кревета. Потом су из склоништа испод пода ћелије извадили котурачу, ужад и мердевине и све то такође склонили испод кревета.

Чим су их увече закључали, Анри је око ноге везао један крај канапа, ушао у димњак, успузао се до врха и изашао на кров. Помоћу канапа подигао је на кров кожну торбу, мердевине, котурачу и остале ствари. На крају је извукао бродске мердевине, чији је доњи крај остао у димњаку да би се Д'Алигре лакше попео, потом су их смотали у котур и одваљали до ивице зида. Један крај мердевина везали су за постоље топа, а други полако спустили низ бедем.

На ивици зида учврстили су котурачу и провукли уже дужине око сто метара чији је један крај Анри чврсто везао око себе. Полако је силазио низ зидине, док је Д'Алигре попуштао уже, али и поред тога мердевине су се толико љуљале да је Анрију припала мука. Кад је крочио на једно суво узвишење поред шанца, одвезао је уже, па је Д'Алигре спустио остале ствари. На крају је и он сишао низ мердевине чији је доњи крај држао Анри. Остало је само да пређу шанац и зид висине 7 метара, па да буду слободни.

Међутим, дуж зида су шетали стражари и није било друге него да, вадећи циглу по циглу из зида дебљине метар и по, направе отвор у њему. Како су им сад добро дошле гвоздене шипке из димњака! Да их стражари не би видели, често су морали да зароне под воду, али су после пуних девет сати мукотрпног рада и страха да их не открију направили пролаз! И када су већ мислили да су успели, умало нису настрадали: у мраку нису приметили канал дубок око три метра пун воде. Д'Алигре је био непливач, ухватио се у паници за Анрија вукући га на дно. Да би се ослободио, Анри га је снажно ударио и онесвешћеног извукао за косу. У тренутку када је Д'Алигре дошао себи, сат на торњу откуцао је пет часова. Били су слободни!

Д. М.

Илустровао: Бране Јовановић

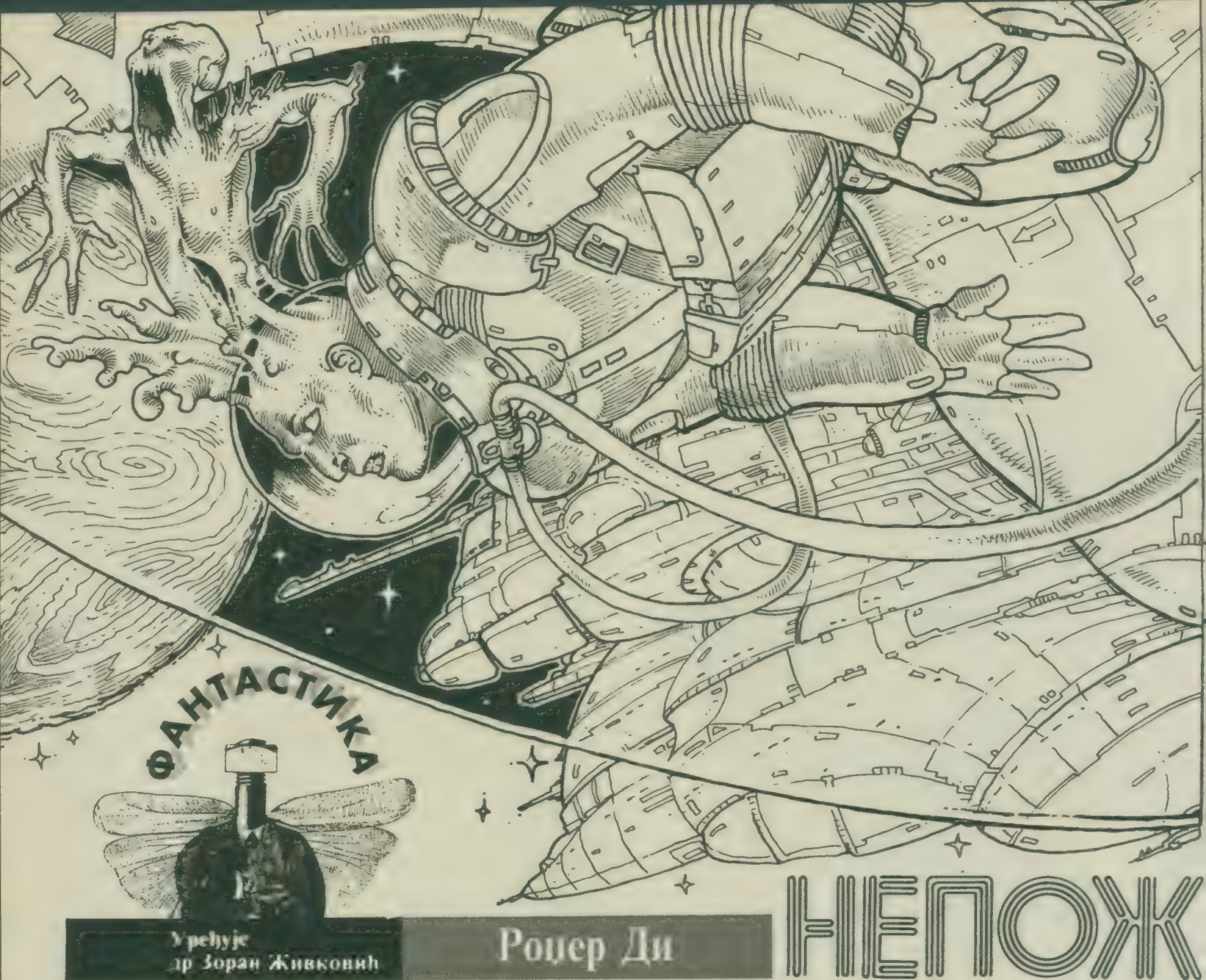

ФАНТАСТИКА

Уређује
др Зоран Живковић

НЕПОЖ

Роџер Ди

Осмех се заледио на његовом лицу. Седео је укочено, умртвљен непредвиђеним ужасом који му се догађао

То се догодило нешто пре него што је досегао нулту тачку, ненасељено тло у свемиру где су се слабашна поља гравитације две планете састајала и нестајала.

Мејнард је подједнако обратио пажњу на прозирни мехур у коме је смештено Мајнцово клатно и два окна, напред и назад, која су нарушавала целину челичних командних табли у контролној кабини. Слушао је подозриво шум Гајгеровог бројача и тихи звук ваздушних пречистача. Упркос бестежинском стању и потпуном губитку осећаја равнотеже, осећао се спокојним.

Али, дубоко у себи, под истренираном мирноћом, Мајнард је осећао плиму тријумфа, растуће клицање, што је било нешто сасвим одвојено од сујете научника. Осећај да је он био пионир, истурени стражар Човечанства које осваја, радовао га је и увећавао фанатизам у њему. Скренуо је поглед према окну у коме је висио Марс: пун и црвенкаст, ишаран тајновити диск обећања.

Земља је висила у задњем окну иза и испод њега: меки смарагдни полумесец у својој танушној првој четвртини. Топли зелени срп који је представљао кућу, узаврели млади свет зеленила и бујање биљака нестрпљив да нађе пут кроз црн празан простор и задовољи пожудну радозналост о својим космичким суседима.

Био је на крају другог дана боравка и прешао је отприлике половину растојања које је морао да пропутује. Атомски мотори су већ дуго искључени и неће се укључивати док не затреба да успоре слетање. Средишња тачка је лежала испред, а питање је тренутка када ће напустити Земљино ослабљено поље и почети слободно да пада у загрљај Црвене планете.

ТО

Гледао је кобалтни мехур Мајнцовог клатна, трепереће на танком кварцном концу са првим збуњујућим ослобођењем од земаљске гравитације када га је шчепао страх.

Ужас га је ударио изненада, као гром, уништавајући сву логику и сва осећања. Контролна кабина окренула му се вртоглаво пред очима: бездан панике усисао му је ум и постао монструм који је прокључао из незнаних дубина подсвести. То га је укочило, зауставило му дисање, као човеку који је парализован јаким електричним шоком.

То није био страх од смрти. То чак није био ни његов страх.

Била је то слепа паника Нечега што је било у њему, у чије постојање он никада није ни издалека сумњао. Нешто што је вриштало безгласно у бесмисленом, манијачком страху и борило се да се ослободи из њега.

Био је расцепљен борбом у бесконачном трену и онда је све било готово. Осећао је да се То извијало ослобађајући се терета његовог ума, као што се лудак ослобађа лудачке кошуље, и поново се враћа и пада на Земљу, далеко од њега. Он је то јасно могао да осети, једном када

ЕЉНИ СТАНАР

је То било ван њега. Злобна, недокучива Ствар која је брзо падала назад према смарагдном српу Земље.

Седео је збуњен. За тренутак, док му се дах враћао у плућа, а командна кабина поново му израстала пред укоченим очима. Када је Оно нестало у даљини и када више није осећао беснило ужаса, осетио је брзу, невезану слободу коју осећају узлети духа који су остали без кочничара.

Он је још увек био Роберт Мејнард, али са једном разликом.

Био је слободан

Осећање потпуне слободе га је пренеразило. Први пут у животу поседовао је себе у потпуности. Осећао је како му свест још долази и досеже сакривене углове мозга и преузима контролу над функцијама о којима раније није ни сањао.

Поређење му је пало на памет у потпуној јасноћи детаља: он је личио на човека који је ишетао из нејасног света сна да би схватио да је оно што је мислио да је усамљена собица за једнога у стварности пространа кућа. Било је и других соба осим ове окована одаје у којој је живео целог живота – соба коју је до мало пре насељавало Нешто – али оне су сада лежале отворене и спремне за његову личну употребу. Јер, Станар је отишао. Тренутак раније његово ја окупирало је мозак; цео мозак био је његов.

СЛОБОДА

Његова невероватно умножена интелигенција уредила је све детаље за разматрање.

Био је домаћин паразитске интелигенције а да то ни сам није знао, целог живота. Понашао се по њеном диктату поступајући по сопственој вољи само када је То спавало или било уморно или растројено, никада не успевајући да до краја доведе иједан сопствени напор, због тога што је био под контролом коју је морао да слуша. Знао је, када је кренуо да истражује напуштене прилазе свога новоослобођеног мозга, а који је био само један од многих, да сви Земљани имају станаре као што је било Оно. Недокучиво паразитско биће које је контролисало људску животну снагу.

Мислио је:

Без сумње ми имамо ратове на Земљи! Немамо могућности за договор због тога што смо под Њиховом принудом. Они су знали наше спутане могућности и држали нас у сталном сукобу да не би схватили њихово постојање и уништили их. Све што је човек завршио било је против њихове воље.

Погледао је новим очима на инструмент-таблу под предњом капијом и био запањен несавршеношћу машина које је контролисала. Његово основно занимање било је астрофизичар, а његово разумевање атомске пропулзије занемарљиво; сада му је свака њена функција била јасна на први поглед. Приближно је нацртао линију лука којим се кретао кроз свемир и знао је у минут колико има док се мотори не укључе и смање му брзину пред слетање.

Подигао је поглед према предњем окну где је румени диск Марса висио урамљен црним сомотом свемира.

Седео је непомично на тапацираној командној столици дубоко размишљајући, испробавајући нове моћи свога ума пошто је могао да напрегне и новооткривене делове.

Његов први закључак био је неизбежан: Станар га је напустио због тога што није могао да живи ван гравитације Земље. Био је присиљен да га напусти или настрада. Одлазак је начинио од њега јединог стварно слободног човека.

Они нису били непобедиви. Нису били чак ни нарочито интелигентни упркос дару паразитске контроле. Јер, његов Станар би спознао опасност. Чињеница да су били везани за гравитацију дала му је прву рањиву пукотину у њиховом оклопу, слабост која је можда нудила спас човечанству. Постојали су и други начини да се ослободи од њих и то је била његова одговорност као првог слободног човека: да види да се и остали из његове врсте ослободе као што се и он ослободио.

Замишљао је хармоничну заједницу на Земљи, насељену слободним људима. Видео је висове које би могли достићи људи неометано сопственим Станарима. Његове личне способности, када их је сабрао, заплашиле су га својом величином. Није било граница ономе што је могао да учини, није било препрека за знање које је могао да стекне и употреби.

Значи, овако је бити човек. Могу да ослободим свет. Могу да ослободим сопствену расу.

Од те мисли засјало му је лице и прокључало узбуђење предстојећег тријумфа. Све је изгледало тако једноставно. Сада, пошто је био слободан...

За неколико сати слетеће на Марс. Постављање ваздушног преносника и слање извештаја научној фондацији која га је послала на путовање питање је минута. Није могао да каже својим пријатељима истину због тога што су они још били у ропству, а њихове Станаре није смео да опомене; али, могао је да измисли уверљиву причу о лако доступном богатству на Марсу, које ће довести друге и веће експедиције. Уз помоћ осталих ослобођених људи могао би основати нову цивилизацију на Црвеној планети, развити могућност да се битка пренесе на Земљу и Станари потпуно искорене. За то ће бити потребно времена, али, на крају, човечанство ће бити слободно.

Мајнцово клатно вртело се лагано и са љуљањем кобалтне лопте Мајнаред је осетио прелазак са земаљске на марсовску гравитацију. Осетио је први слабачки наговештај тежине и лагани повратак равнотеже док му се тело прилагођавало новој растућој сили привлачења.

У СУСРЕТ МАРСУ

Са повратком равнотеже он је, изненада, схватио да је изокренут и вратио се према командној табли. Кабина је исправила саму себе окрећући се нежно све док црвенкасти пространи диск Марса није висио испод и испред предњег окна. Мајнцово клатно престало је да осцилира, малена кобалтна лопта висила је укочено на крају затегнутог кварцног кончића.

Био је добро зашао у Марсово привлачно поље. Направио је брз прорачун (за који су му некада били потребни мучни часови) и сазнао да ће први пут укључити предње моторе за кочење за тачно десет часова. Мали брод ће упасти у уску спиралу избегавајући путање два мала месеца и, у неколико минута, бити спреман за слетање.

Посматрао је нестрпљиво како црвени диск Марса буја у ишарану куглу, магли се нејасно на ивицама од атмосферског преламања. Тамо доле, на мртвом тлу тог прастарог света, он ће поставити своју опрему и послати своју тријумфалну поруку Земљи. Дивну громогласну лаж која ће довести друге људе на Црвену планету.

Слободни људи! Супермени у, стварно, новом слободном свету! Тада ништа неће бити немогуће!

Искључио је кочиону силу предњих мотора и осетио меку гумену пену испод себе. Био је добро ушао у спиралу за слетање.

Лежао је у столици, насмејан, мозга окупираног поруком коју ће послати на Земљу. Планирао је борбу коју би морао да спроведе. Године морају да прођу пре него се људи сасвим ослободе својих Станара. Можда и деценије, али време није важно. То је, у суштини, прост циљ и због тога ће он и они што дођу за њим бити слободни од принуде – равнодушни, неспутани супермени којима време није ништа.

На крају крајева, они не могу да изгубе...

Нешто оштро погоди његову нову способност опажања. Хладни пипак интелигенције која испитује. Осмех се заледио на његовом лицу; седео је укочено, умртвљен непредвиђеним ужасом који му се догађао. Испитивање престаде и гладна интелигенција спољa уђе у његов ум, као дим у празан простор, гушећи његове молитаве покушаје да пружи отпор.

Устао је и пришао предњем окну буљећи глупо у растуће пешчане пустаре, покушавајући да се сети каква је то славна ствар била о којој је размишљао, или је то, можда, био само сан. Негде у најдаљим удубљењима његове тупе свести мисао се створила и лебдела као мехур у сусрет схватању, али прсла је као мехур и њено значење било је за њега изгубљено.

Постоје Станари на Земљи, **гласила је мисао.** ***Зашто не би, такође, постојали на Марсу?*** ***Р. Ј.***

Илустровао: Добросав БОБ Живковић

КАРИЈЕРЕ: Џони Лидон

ПОГЛЕД У ОГЛЕДАЛО

Данас је он срећно ожењен тридесетшестогодишњак. Има кућу у Лондону и другу у близини Лос Анђелеса. Последњих тринаест година сигурно води каријеру што се никако не би могло рећи за неколико сезона које је провео са групом „Sex Pistols".

– Свашта се сада прича о тој групи – каже Лидон. – Социолози пишу како смо били веома значајни и цео покрет покушавају да прикажу као интелектуалан, уметнички и сличне глупости. А глупост је једина права реч за то. Све се десило случајно. Бернију Роудсу се допало када је видео да носим мајицу са натписом „Мрзим Пинк Флојд" и позвао ме да пробам са једном групом у којој су били Пол Кук и Стив Џонс. Замрзели су ме на први поглед и нису се појавили на првој проби, а ја на другој. Никада се нисмо волели.

Оно што смо ми радили није било значајно. У ствари, нисмо ни знали шта радимо. Нисмо имали никаквих политичких ставова, без обзира што се о томе прича. У то време то је заиста изгледало као крај рокенрола. Рокенрол је постао поза, фарса, смејурија. Уопште није било искрености. Тренутно пишем књигу која ће се звати „Да, ја сам арогантан, али сам искрен". Пишем јер ми се смучило да други истражују мој живот. Многи чекају истину о групи „Sex Pistols". И пишем искрено. Никада, рецимо, нисам волео басисту Глена Метлока и зато сам и тражио да изађе из групе. И од тог дана ни реч нисам проговорио са њим. Написали смо заједнички неке добре песме само зато што смо били тако различити. Нисам желео да будемо нека врста тима Ленон – Макартни. Бубњар Пол Кук и гитариста Стив Џонс нису могли да ме поднесу док смо били у групи, али сада смо другари. Стив ме замрзео оног тренутка када је чуо како певам. Сматрао је да то звучи грозно. Он је волео групе „Who" и „Small Faces" и желео је правог певача. Пљували су по мени сваки пут када бих изашао из собе. Мрзели су ме и због тога што сам сматрао да је рокенрол стил живота потпуно без везе. А и Малколм Мекларен их је окренуо против мене. На америчкој турнеји 1978. године нико није хтео да говори са мном. Био сам у хотелима са техничарима, а док су они на концерте путовали авионима, ја сам морао аутобусом.

Сид Вишуз је био једини кога сам волео, допала ми се његова наивност. Није схватао шта му се дешава и једино су га занимали Њујорк, Лу Рид и да се туче у својој старој, црној кожној јакни. Сида сам знао дуго јер смо се мували по истим местима када су нас избацили из школе. Мислио сам да није добро што се придружио групи јер сам више волео да радим са незнанцима него са пријатељима. Сид је био љубоморан на мене. Његова девојка Ненси стално је говорила да би он требало да буде звезда уместо мене. Јадни Сидни. Све је схватао погрешно јер звезда, у ствари, уопште није било и једино он није то разумео."

Америчка турнеја 1978. била је њихов потпуни промашај и Џони ју је привео крају једне вечери када је запитао публику „Јесте ли икад осетили да сте преварени?" Тиме је и њихова велика рокенрол превара завршена. Џонс и Кук отишли су у Рио де Жанеиро, Сид се преселио у хотел „Челзи" где је и умро, а Џони је прешао у Америку и основао нову групу. Клинци из публике су га нападали тврдећи да се продао и издао основу идеју панка.

– Нисам се продао, пре свега зато што нисам имао шта да продам. У Енглеској ме полиција прогонила, стално су ми упадали у стан да би се забављали, приводили ме ноћу у станицу и пуштали ме кући касно, кад више није било превоза, тако да сам у пижами шетао лондонским улицама. Преселио сам се у Америку највише због тога. Био сам напуштен и потпуно без пара. Нисам знао шта ми припада од зараде наше групе и зато сам тужио Малколма. Није било лако почети са новом групом. И данас ме чуди како смо уопште дошли до прве плоче. Међутим, очајнички сма желео да урадим нешто другачије.

– Временом су успели да се наметну и оставе солидан број квалитетних плоча од којих је најновија посвећена Сиду Вишузу. И поред свега, немају добар однос са својом дискографском кућом.

– „Public Image" су много опаснија група но што су то „Sex Pistols" икада били и то нервира људе из моје дискографске куће. Не улажу новац у нашу рекламу, не труде се да продају наше плоче, али неће да прекину уговор са мном. Понашају се као да смо само њихова кутија бомбона коју ни са ким неће да деле – каже Лидон. – Одштампали су само 35.000 примерака плоче „The Greatest Hits So Far" иако је плоча могла много боље да се прода. Потрошили су огромне паре за уговор са „Ролингстоунсима" и све је потпуно исто као и у време „Sex Pistolsa" када су се држали сигурних имена као што је досадни матори Фил Колинс. Много бих могао да зарадим када бих пристао на поновно окупљање групе „Sex Pistols". Али, то не би било у реду, осећао бих се кривим и никада не бих могао да се погледам у огледалу. Ни за кога више не желим да глумим лик Џонија Ротена. А када умрем, моје плоче ће се тек тада продавати. Биће као Фреди Меркјури. Песма „Anarchy In The UK" вртеће се по целој земљи као што су вртели „Bohemian Rhapsody". А најгоре је то што нећу моћи да наплатим ауторска права!

П. Ј.

Док се представљао као Џони Ротен, са својом групом „Sex Pistols" пореметио је слику светске рок сцене. Касније је основао састав „Public Image Limited" са којим је снимио једанаест албума. Најновији се зове „That What Is Not"

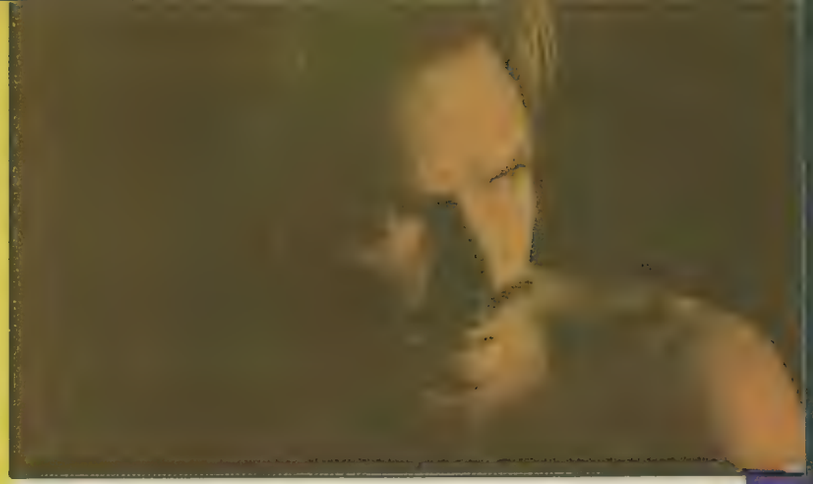

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ:

MAD ABOUT YOU ЛУД ЗА ТОБОМ

Текст и музика: Стинг
Изводи: Sting

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

„Када би све оно што о мени пише у новинама било истинито, то би значило да никада не излазим из кревета."

Том Џонс

ЛЕТ ПЕСАМА

„Bon Jovu" су у свом Њу Џерсију снимили нови албум и сада их ишчекује још једна светска турнеја. За почетак иду у Јапан, а о плановима говори лидер групе Џон Бон Џовуви.

„У Јапану смо били већ два пута и једва чекам да одемо поново. Људи се питају да ли нам је досадило да по 16 месеци будемо на турнеји, па снимамо плочу и поново тако укруг. Мени то не смета, јер управо због тога живим. Писање песама ме највише узбуђује када видим да су добре, помажем им да полете певајући их пред нашом публиком. А када они певају заједно са мном, знам да сам код куће. Нема лепшег искуства."

ГОРА ЈЕ НА ПОЛЗУ НАРОДУ И ПОТОМСТВУ, ЗАТО КУЋЕ УБУДУЋЕ ЋЕРАМИДОМ ПОКРИВАТИ

(1844. године)

Началништво округа Београдског, **обичним искуством,** утврдило је да за једну средњу кућу треба срушити 20–30 грмова родне горе. Такође, **обичним искуством,** је утврдило да се за сечење шиндре и покривање куће истом многе наднице, које

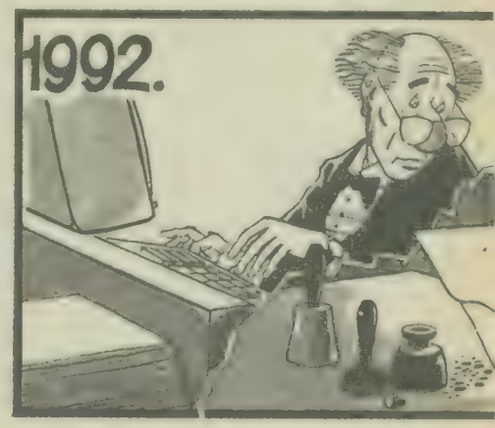

МАЈСТОР И ПУТУЈУЋЕ ПОЗОРИШТЕ

Далеке 1932. године у Крушевцу један од тада ретких шаховских мајстора Озрен Недељковић, из Београда, играо је симултану утакмицу у хотелу „Париз". Било је то прво гостовање једног шаховског мајстора у граду, па су грађани похрлили да виде како тече симултана утакмица у којој се један шахиста бори против свих.

У исто време у Крушевцу је гостовала позоришна трупа која је допутовала из Ниша. Имала је заказану представу баш у време када се играла симултана утакмица. И, шта се десило? Глумци су узалуд чекали публику јер су сви похрлили да виде шаховску симултанку.

Власник позоришта нашао се на муци, али му је одмах синула идеја: позваће у трупу, за сталног члана, мајстора Озрена Недељковића. Према његовој замисли, мајстор би најпре играо симултанку, па глумци своје комаде. Озрен Недељковић, који је био у радном односу у „Политици" и водио шаховску рубрику (а гостовао је и у другим рубрикама) захвалио је на овој понуди.

ШАМПИОНИ СВЕТА

Шампион света најдуже је био др Емануел Ласкер држећи титулу 27 година (тачније: 26 година и 337 дана). Титулу је освојио победом над Штајницом 1894, а изгубио је поразом од Капабланке 1921. године.

Др Александар Аљехин био је шампион света 17 година (1927-1935. и 1937-1946), др Михаил Ботвиник – 13 година (1948-1957, 1958-1960, 1961-1963), Анатолиј Карпов – 10 година (1975-1985), Вилхелм Штајниц – 8 година (1886-1894). По 6 година шампиони света били су Хозе Раул Капабланка (1921-1927) и Тигран Петросјан (1963-1969).

Најмлађи шампион света постао је 13. по реду шампион Гари Каспаров. Кад је освојио титулу, 9. новембра 1985, имао је 22 године и 210 дана.

Најстарији шампион света био је Вилхелм Штајниц. Титулу је задржао до 26. маја 1894. године када је изгубио од Лас-

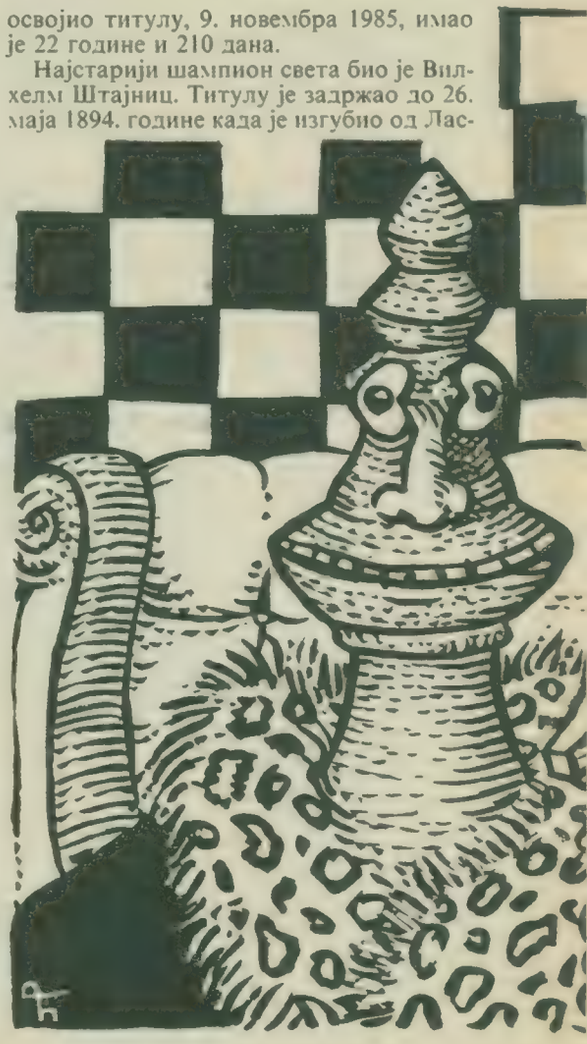

би се на **пољску економију и друге нужније послове употребити могле, троше за плаћање радника** који помажу при покривању куће шиндром. Како се на таванима држао лан, кудеља и друге подобне (сличне) ствари, **ватром у кући горећом могле су се упалити и све, и кућа, и лан и кудеља, и покућство, у пра и пепео обратити тако да би се тешко и живућа лица из кућа у таквим догађајима од пожара избавити.**

Началничество је затражило хитна упутства од Попечитељства (министарства) внутрених дела – шта да се ради. Предложено је да се изда хитан налог и нареди народу да убудуће куће не покрива шиндром већ ћерамидом. У току од 25 дана стигао је следећи одговор.

На представљеније Началништва окружија Београдског от 3. текућег месеца, Н^0 1003 којим оно предлаже како народ тим што је у обичају шиндром куће покривати, једно родну гору затире, а друго кућа га шиндром покривена скупље стане, него кад би се ћерамидом покрила и како би за народ полезно било, кад би се обичај овај са шиндром куће покривати искоренио, Попечитељство внутрених дела одговарајући налаже Началничеству да оно потчињеним својим сресним началнима препоручи да они даном им приликом, лепим советом и уместним доказателствима народу доказују, како је много боље и за свакога пробитачније (корисније), куће ћерамидом покривати, казавши му да се шиндром многа гора, која је њему и потомству од превелике полze, затире. Но ово да буде советовање али не налог од стране сресни началника.

Маша Кањански

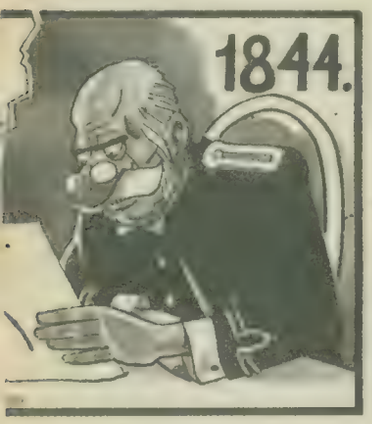

Илустровао: Ивица Кољанин

Илустровао: Растко Ћирић

кера. Њему је тада било 58 година и 10 дана.

Најкраће време на шампионском трону провео је Михаил Таљ: 1 годину и 5 дана, па је добио надимак „зимски краљ". Тај надимак понео је и Василиј Смислов, јер је и он само „једну зиму" био шампион, тачније: 1 годину и 11 дана.

Највише пута титулу првака света освајао је Ботвиник –три пута, док је Аљехин то успео двапут. Осталим шампионима света то није полазило за руком.

Званични секунданти појавили су се у мечевима за првенство света 1935. године на мечу др Аљехин и – др Еве. Секундант Аљехина био је Паул Клајн, Евеа – Ханс Кмох.

У мечу за првенство света јединствена је партија која се играла као 5. по реду у мечу Карпов – Корчној 1978. године. Она се завршила ремијем у 124. потезу. У Нимцовичевој индијској одбрани Корчној је као бели парирао Карповљевог краља. То је једини пат који је забележен у мечевима за првенство света.

Најкраћа партија у мечевима за првенство света била је 21. партија меча између Ботвиника и Петросјана, који је одржан 1963. године. У енглеској партији реми је закључен после 10. потеза Петросјана који је водио беле фигуре. У 22. партији истог меча у примљеном дамином гамбиту дошло је до ремија, опет у 10, али целих потеза. Петросјан је као црни у 10. потезу повукао пешака на поље е6 и реми је закључен. Тим потезом и меч је завршен победом Тиграна Петросјана са 12,5:9,5. Тиме је освојио и титулу шампиона света.

Славко В. Домазет

ЕНИГМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ВОДОРАВНО: 1. Наш глумац са слике, **2.** Шести падеж у латинском – Италијанска глумица, Ђована, **3.** Жена из Срема – Радикал етана, **4.** Наде, ишчекивања – Ударци, **5.** Очараност – Наш фудбалски стручњак, Ивица, **6.** Путеви (увећано), **7.** Други, остали – Имагинарни број, **8.** Ауто-ознака за Сарајево – Ауто-ознака за Андору, **9.** Метална кухињска посуда, ступа – Ознака за радијус, **10.** Императорке, **11.** Река у Русији, **12.** Касапница.

УСПРАВНО: 1. Писац басни – Ознака за метар, **2.** Прављење обрачуна, **3.** Посматрати – Бог рата из грчког мита, **4.** Крвни судови, жиле куцавице – Душа (лат.), **5.** Становник главног града Грчке – Историјска планина у Мачви, **6.** Клијање из земље – Женско име, Дренка, **7.** Први парни број – Ознака за електрон, **8.** Ауто-ознака за Италију – Симбол урана, **9.** Принцип, начело, **10.** Андрићев јунак, Омер-паша, **11.** Прастановници Балкана, **12.** Тепих, саг.

ЗАГОНЕТНО ВРЕТЕНО

Ова врста загонетке решава се тако што свака следећа већа реч .. мора садржавати, сва слова претходне плус једно слово, а мања следећа реч слова претходне минус једно слово.

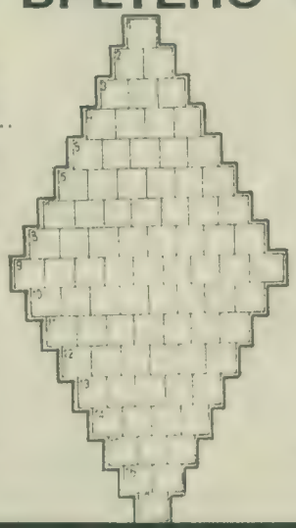

ВОДОРАВНО: 1. Ознака за волт, **2.** Телевизија (скр.), **3.** Башта, **4.** Спој главе и трупа, **5.** Терет, бреме, **6.** Некад познати немачки фудбалер, Волфганг, **7.** Излагање деловању отрова, **8.** Гласање (према латинском: вотаре – гласати), **9.** Скидање покривача, **10.** Вредновање на берзи, **11.** Еротска поезија, **12.** Хируршки инструмент за киретажу, **13.** Улазнице, **14.** Такмичење у брзини, **15.** Лако ломљив, **16.** Морски гребен, **17.** Ознака за тону.

РЕШЕЊА ЕНИГМАТИКЕ НА СТРАНАМА МАЛЕ ПОШТЕ

ЈОШ ЈЕДНО ЧУДО ПРИРОДЕ

НЕБЕСКА БИЉКА

Овако тиландзија „седи" на грани, а може и на камену, па чак и бандери!

Зове се тиландзија (латински **Tillandsia),** по Ерику Тиландсу, шведском лекару из 17. века који је први проучио и описао ову необичну биљку. Њена постојбина, међутим, уопште није Европа, поготово не Север. Тиландзија живи од топлог и влажног ваздуха суптропских предела у Јужној Америци.

Можете ли замислити биљку која није чврсто укорењена у тло? Тиландзија је баш таква: она је управо тамо где се не очекује! Она борави на „туђим" гранама, али никако не као паразити који домаћину црпе његове сокове; тиландзија само крајње учтиво и ненаметљиво седи и никоме не смета. Има је и на стењу и камењу, а у модерно време чак и на – бандерама.

Овој необичној биљној породици припада неких пет стотина врста. Има их налик на лишајеве, каква је Tillandsia usneoides звана „Шпанска мушица", која се у слаповима, каткада дугим и по неколико метара, спушта низ дрвеће! У наборима тих слапова удобно се гнезде птице. Али, док су птице безазлени и распевани становници ових чудних биљака, има и уљеза који нису доброћудни. Тако се у неке врсте тиландзија увлачи – друга биљка, Utricularia, а та је права разбојница.

Утрикуларија је, у ствари, биљчица-месождер која се храни инсектима. Како се у средини, између листова тиландзије сакупља кишница као у каквим мајушним цистернама, утрикуларија то користи као заседу. Увуче се унутра, па чим каква жедна буба дође да се напије, ова је само усиса и готово...

Индиоси тиландзије зову „небеским биљкама" што звучи веома поетично, а и одговара тим нежним бићима која, за разлику од описаних грабљивица, буквално живе од небеских дарова: користе минерале растворене у капима кише и, наравно, Сунчеву светлост. Лишће Тиландзија пропустљиво је – у биологији се то каже пермеабилно – и често распоређено као какав кишобран тако да што већом површином прими воду. А када пљусак престане, кишобран се затвори! Тако се кишница још дуго задржава унутра.

Тиландзије цветају прелепим облицима цвећа у различитим бојама: од нежних, пастелних нијанси до јарких, али само једном у животу. Цвет, као и код осталих биљака служи за опрашивање, дакле размножавање. Али, чак и када се то не догоди, биљка неће увенути и пропасти. Природа је удесила да се тиландзије грчевито боре за опстанак и одржавање врсте, па свака избацује изданке из којих ничу нове и нове биљчице. Тако рецимо Tillandsia aeranthos било да расте у својој природној средини у Уругвају, било на Азурној обали где су је донели поморци, избацује сваке године између три и шест изданака. Сви заједно затим образују целину, па тако ова врста може да достигне и метар у пречнику!

Овако необична, привлачна биљка, која уз то не захтева много, није могла остати дуго само у својој постојбини. Тиландзије се данас могу купити и у нашим цвећарама, а пошто им нису потребне саксије, заиста су леп украс на сваком месту.

М. К.

Све врсте тиландзија цветају само једном у току свог живота. Цветови су посебно лепи и необични, како по облицима тако и по бојама

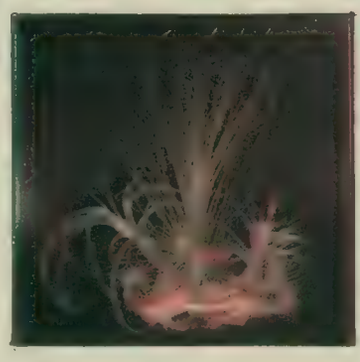

Неколико успелих комбинација тиландзија показују како могу бити декоративне у сваком ентеријеру, нарочито ове начичкане по снопу бамбуса

ЧАЈ У ПЕТ И ОСТАЛИ ФАЗОНИ

Туристичка агенција „Медитравел", која је већ дуже време специјализована за организовање летњих курсева језика у познатим и брижљиво одабраним студентским и туристичким центрима Енглеске, успешно спаја лепо и корисно

„Do you speak English?" Како је пријатно одговорити ***„Yes, I do"*** и наставити разговор. Јер, енглески је у последњих двадесетак година постао главни светски језик. Њиме се користи 80 одсто становништва наше планете, да не говоримо о томе да је постао универзални језик младе генерације.

С друге стране, кажу да је знање страног језика, посебно енглеског, равно поседовању факултетске дипломе. Да ли су у праву, свако од нас открива сам, посебно кад му се неко обрати речима којима почиње овај текст.

Туристичка агенција „Медитравел" из Београда пружа младима од 7 до 77 година могућност да енглески науче на „домаћем терену" у Великој Британији, боравећи у породицама или колеџима. Двонедељни и четворонедељни курсеви су и прилика да се упозна енглески начин живота (чај у пет, тенис, јахање, крикет и остали фазони), као и богата историја ове острвске земље. Али, то је истовремено и шанса за дружење са младима из целог света, за посету некој од одличних дискотека и традиционалних пабова, шетњу по шопинг центрима који нуде најновије модне лудости. Свако поподне школе организују богат друштвени програм – све врсте спортских активности; полудневне екскурзије, квизове и такмичења, забаве, посете локалним знаменитостима и музејима. Једно је сигурно – досадно вам неће бити, а од силног дружења и уста ће вас заболети од енглеског.

У понуди за ову годину налази се десетак центара. Да набројимо само неке:

ХЕЈСТИНГС – туристички студентски центар на југу Енглеске, на обали, око један сат возом од Лондона. Чувено историјско место још од битке код Хејстингса, познато по својим 10 километара дугим плажама и дивним парковима и вртовима. Град има позоришта, биоскопе, дискотеке, музеје и модерне спортске центре.

ГРИНИЧ – ово је крај у југоисточном делу приградског појаса Лондона, чувен по краљевској опсерваторији и нултом меридијану који овуда пролази. Налази се на Темзи, богат је историјским садржајима, а у близини је чувеног модерног и новог дела Лондона – Докландса.

ВИМБЛДОН – њега сигурно не треба посебно представљати. Познат по чувеном тениском турниру, он је уједно и једно од најотменијих стамбених насеља свега десетак километара од Трафалгар сквера, срца Лондона. Недалеко од Вимблдона су и чувена ботаничка башта Кју и краљевска палата Хамптон.

АРДИНГЛАЈ КОЛЕЏ – чувена приватна школа, основана 1858. године, која уједињује старовремски шарм са модерном технологијом. Смештена у пространом парку са сопственим језером, у близини градића Хејвард Хит, који је свега 60 километара удаљен од Лондона и 20 километара од Брајтона.

СИДМУТ – градић на обали мора у Девону – енглеској Ривијери. Познат и под називом „цветни град Европе". Школа је у центру града, у пешачкој зони, у близини мора и тенисских игралишта. Сидмут је идеалан за најмлађе јер величина града и школе омогућује да деца буду под добрим надзором.

ДОРЧЕСТЕР – градић у срцу Енглеске, завичај чувеног писца Томаса Хардија. Смештен у сликовитој околини, од мора – Девонског залива – удаљен је свега тридесетак километара. Захваљујући гостољубивим становницима Дорчестера, ово место је погодно за боравак најмлађих.

Избор је велик и тешко је да се одлучите. Можда ће вам помоћи искуства оних који су прошле године део свог летњег распуста корисно провели учећи језик са „Медитравелом". О њима у идућем броју. ***„Bye-bye for now".***

КУРСЕВЕ ЈЕЗИКА У ЕНГЛЕСКОЈ ОРГАНИЗУЈЕ АГЕНЦИЈА

MEDITRAVEL LTD.

Member of Meditrade Group, London

ИЗ БЕОГРАДА ТЕЛ. 011/345-641, ФАКС 011/335-916

ПОЖАР

Визија о којој је причао цео Гетеборг

Парапсихолози, али све више и званична наука, проучавају три типа такозваних екстрасензорнјалних, односно ванчулних, моћи неких људи. То су: телепатија, видовитост и прекогниција, предвиђање догађаја унапред, или ретрокогниција, виђење онога што се догодило у прошлости

На вечери код истакнуте личности града Гетеборга у Шведској, 19. јула 1759. године, један од шеснаесторо гостију познати шведски научник и мистик Емануел Сведенборг устао је изненада од стола и без икаквих објашњења или извињења напустио просторију. Вратио се блед као смрт. Рекао је да управо бесни пожар који је већ уништио кућу његовог пријатеља и прети и његовој.

Званице за столом измењале су запрепашћене погледе: свима је било познато да се Сведенборгова кућа не налази у Гетеборгу већ у Стокхолму удаљеном око пет стотина километара. У оно време није било ни телефона ни радија.

Вечера је настављена а Сведенборг је излазио још неколико пута. Једном је обавестио присутне како се пожар све више шири, а тачно у осам сати је скочио и рекао да је ватра савладана само три куће пре његове.

Сутрадан се у Гетеборгу причало само о Сведенборговим визијама. Да ли је, питали су се сви, у Стокхолму заиста харао пожар или је седамдесетједногодишњи научник изненада полудео?

Одговор је стигао сутрадан увече када је из Стокхолма дошао гласник с вешћу о великом пожару у том граду. А три дана после Сведенборгове визије стигао је још један гласник који је испричао да је ватра угашена тачно у осам увече и то три куће пре научникове.

Емануел Сведенборг био је чувени инжењер и изумитељ, а бавио се и разним другим научним областима, од психологије до ботанике и зоологије. Око шездесете године живота догодило се оно што је сматрао Божијом посетом. Отад се посветио изучавању теологије, метафизике и анализирањем сопствених паранормалних моћи које, очигледно, нису биле мале.

Многи каснији, и данашњи, парапсихолози сматрају његову визију пожара у Стокхолму класичним примером видовитости, односно способности да се интелектом види оно што очи не виде.

Сусрет прошлости и садашњости

Доктор Едвард Гибсон Мур, енглески сеоски лекар, био је човек чврстих строго научних принципа и презриво је гледао на све паранормално све до случаја који му се догодио 1933. године и озбиљно поколебао његово веровање у традиционалан научни концепт времена.

Један од његових пацијената био је лорд Едвард Карсон који је већи део године проводио на свом сеоском имању на острву Тенит. Са улазних степеница његове палате Клив Корта пружао се поглед на парк с полукружним дрворедом који се у даљини завршавао пољском стазом. Са улице, с друге стране, зграда се није видела од високе ограде.

Лорд Карсон је био тешко болестан па га је др Мур обилазио свакога дана. Једног јутра, после визите, доктор је, излазећи, застао на степеницама задубљен у мисли о свом пацијенту. Како је касније испричао, уопште није обраћао пажњу на околину и, онако замишљен, подигао је поглед према огради.

Али, није било никакве ограде а ни улице иза места где је требало да стоји ограда. Др Мур је буљио у савршено непознати крај. Није било ни лепог дрвореда и, уместо њега, пружао се само блатњав сеоски пут и нестајао негде у пустим пољима.

А још необичнији је био човек, очигледно џентлмен а не сељак, који се стазом пењао према палати Клив Корту. Видело се да се враћа из лова: носио је пушку, био у чизмама за јахање, кратком огртачу и ловачком шеширу сличном цилиндру, одећи ко зна када изашлој из моде. Господин је изгледао као из неке друге епохе, можда с краја 18. или почетка 19. века.

Др Муру се учинило, то јест био је сасвим сигуран, да га је чудни незнанац приметио јер су им се укрстили запрепашћени погледи. Покушавајући да се прибере, др Мур се окренуо да провери је ли палата Клив Корт још увек иза њега или је и она нестала.

Палата је била ту и доктору је лакнуло. А, када се поново окренуо према парку, и ограда и дрворед налазили су се на својим уобичајеним местима. Странац у одећи из ранијих векова је ишчезао.

Парапсихолози мисле да је оно што је др Мур доживео пример и гледања у прошлост (ретрокогниција) и, истовремено, гледања у будућност (прекогниција). Доктор је, кроз рупу у времену, видео прошлост док је господин из неког ранијег века, уколико је заиста видео др Мура, завирио у будућност коју није доживео.

Да ли је тешко повређена?

Једнога дана 1955. године мала Џојси Харт из Сидарбурга у америчкој држави Висконсин вратила се кући с рођендана своје другарице и затекла само мајку. Отац и браћа тек што су изашли и отишли у биоскоп. Како се биоскоп налазио прилично близу, петогодишња Џојси је потрчала да их стигне и заједно с њима гледа филм.

Мало времена пошто је Џојси истрчала из куће њена

У МОЗГУ

мајка, која је прала судове, била је одједном, без икаквог основаног разлога, уверена да је девојчица доживела саобраћајну несрећу и сместа је телефонирала биоскопу.

„Моја кћерка је пошла у биоскоп", рекла је жени која је подигла слушалицу, „али је успут имала саобраћајни удес. Да ли је тешко повређена?"

„Откуд знате?!", запањила се жена. „Несрећа се догодила пре неколико минута!"

Испоставило се да је мала, док је трчала, налетела на аутомобил који ју је закачио блатобраном и то пред самим биоскопом. Џојси је ударила о блатобран и пала, али је само лакше повређена.

„Нисам имала никакву визију аутомобила који иде на Џојси, нити било какву визију", рекла је госпођа Харт касније. „Био је то само снажан осећај и једноставно сам знала па сам звала биоскоп. Ја то не умем да објасним."

Неколико година касније, присећајући се удеса, Џојси је испричала да се, када је пала, расплакала и у себи понављала: „Мама, мама!" уверена да виче, а да је нико не чује.

А, пошто њена мајка није ни видела ни чула ништа што би је упозорило о кћеркином удесу, парапсихолози који су проучавали овај случај приписују спознају госпође Харт чистој телепатији, то јест примању мисли из даљине без посредства било каквих органа или онога што се подразумева под уобичајеним чулима.

Бојана Дожић

Уређује: Вито Недељковић

Илустровао: Љубомир Милојевић – Љубац

Пенал, судија!

За „Политикин Забавник" ово сигурно неће бити тешко питање: када је у фудбалу први пут уведен казнени ударац са једанаест метара, то јест једанаестерац?

БОШКО Ј.
Гуча

Фудбал се већ увелико играо и стицао све више поклоника кад се 1890. у правилнику ове игре појавио једанаестерац или пенал. Томе је претходио један, за то време необичан, догађај.

На утакмици енглеског првенства Стоук Сити – Каунти гостујући тим водио је са 1:0 иако је домаћин био много надмоћнији. Два минута пре краја сусрета бек гостујуће екипе Каунтија зауставио је руками на самој гол линији ударац једног фудбалера домаћих. Судији није преостало ништа друго него да, по тадашњим правилима, досуди „хендс" на самој гол линији. Пре извођења казненог ударца сви фудбалери Каунтија направили су прави живи бедем тачно на гол линији и, наравно, гол није постигнут. Победа је припала слабијој, гостујућој екипи.

Овај догађај подстакао је фудбалску организацију да у правила фудбалске игре уведе и два нова прописа: казнени ударац са 11 метара и обавезу да се оивичи простор у коме се сваки прекршај кажњава овом најтежом казном, „једанаестерцем" или, популарно, пеналом.

Реинион рекордер

На коме месту на свету пада највише кише или, како се то научно каже, атмосферског талога?

ДАНИЛО-ДЕНИ
Пећинци

Највећа забележена количина падавина која се у току 24 сата изручила на једном месту је на малом острву Реинион у Индијском океану. Оно припада групи Маскаренских острва источно од великог и познатог острва Мадагаскара. Између 15. и 16. марта 1952. године пало је 1.870 mm кише. Колика је то количина најбоље се види ако овај податак упоредимо са годишњом количином падавина у Београду, која у просеку, износи 670 mm. То је три пута мање од количине која је 1952. године пала на острво Реинион за само 24 сата.

Удар од 7.000 волти

Нешто сам „чачкао" око мотора очевог аутомобила, па сам чистио и разводну капу са кабловима, осетио сам јак струјни удар. Откуд у аутомобилу тако јака струја када има напон од само 12 волти?

ЦВЕЛЕ
Ушће

Сваки аутомобилски мотор ставља се у погон преко система паљења, односно струје. Међу струјним елементима у аутомобилу су: акумулатор, динамо или алтернатор, реглер, разводник, свећице, каблови и бобина. Већина аутомобилских струјних магацина – акумулатора – има напон од само 12 волти. Да би се постигло варничење свећица и путем њих запалила бензинска смеша у мотору, потребно је створити напон од најмање 7.000 волти! Тај посао обавља бобина. Она је облика металне боце, дужине до двадесет центиметара и састоји се од два намотаја на гвозденом језгру: примарног и секундарног. Први се напаја из акумулатора. Када у њему дође до прекида (то је намерно регулисано и догађа се стално и у одређеним размацима док мотор ради), у секундарном намотају се ствара високи напон који одлази до разводника паљења а одатле на свећице.

Контаминација

Кад се говори о хаваријама нуклеарних и атомских централа често се помиње контаминација. Шта је то?

РАШКО
Ковачица

Укратко, контаминација је загађивање терена радиолошким, биолошким и хемијским елементима, односно материјама. Оне могу бити у течном, чврстом и гасовитом стању, а сама контаминација радиолошка, биолошка и хемијска. У првом случају ради се о радиоактивним материјама, у другом о узрочницима заразних болести, у трећем о бојним отровима. Контаминација може да захвати ваздух, воду, горива, одећу, храну, машине, земљиште, објекте, живе организме. У Другом светском рату најчешће је била смртоносна.

Утицај на организам

Знам да је свако бављење спортом корисно, али бих ипак хтео да знам како сваки од њих утиче на организам.

БИЉА
В. Плана

Набројаћемо само спортове којима се баве и они који не полажу много на неко посебно вежбање организма.

Вожња бицикла: добра је за крвоток, јача мишиће стомака и стражњице.

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

УКРШТЕНЕ РЕЧИ – ВОДОРАВНО: Богдан Диклић, аблатив, Рали, Сремица, етил, надања, удари, очарање, Осим, путине, ини, и, СА, АНД, аван, р, царице, Њемен, месара.

ЗАГОНЕТНО ВРЕТЕНО – ВОДОРАВНО: в, тв, врт, врат, товар, Оверат, тровање, вотирање, откривање, котирање, еротика, кирета, карте, трка, крт, рт, т.

БРОЈ 2111

YU ISSN 0032-339X

Први број Политикиног Забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА" 11001 Београд, Македонска 29

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Помоћник главног уредника Славољуб Кецић

Уредник стрипа Мирјана Маринковић

Ликовно графички уредник Соња Јашовић

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Олга Вукадиновић, Бојана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Бранислава Црномарковић.

ТЕХНИЧКА РЕДАКЦИЈА:
Душан Глушац, Радоје Савић, Зоран Петканић и Радана Весовић

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК" Македонска 29, 11001 Београд, Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761, претплата: 328-776. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Маркетинг агенција: Македонска 31/I, телефон 320-645. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Месечна 1.474,00 динара, тромесечна 4.422,00 динара, полугодишња 8.844,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-603-24875, уз обавезну назнаку НИП „Политика" – ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ОБАВЕШТЕЊЕ ПРЕТПЛАТНИЦИМА

Обавештавамо претплатнике који врше претплату за иностранство, да НИП „Политика" убудуће искључиво прима претплату преко „EXIMPO" – AG, Bernstr– West 64, CH – 5034 SUHR Schweiz. Тел. 41/64/310470 и 41/64/310471. Fah 41/64/310472, на КОНТО:
NEUE AARGAUER BANK, AARAU, Baahnhofstr. 49, CH – 5001 AARAU, Schweiz, Конто број: 21.4957.057.6

ПОЛУГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА ИЗНОСИ:

САД	USD 35.–
СР НЕМАЧКА	DEM 89.–
ШВЕДСКА	SEK 374.–
ФРАНЦУСКА	FRF 211.–
ШВАЈЦАРСКА	CHF 70.–

Трошкови АВИО превоза плаћају се посебно, независно од претплатне цене листа.

Директор
др Живорад Миновић

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампање ставр, штампање, по закону обавезно означавање имена издавача и уредника, одговорних за садржину часописа.

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

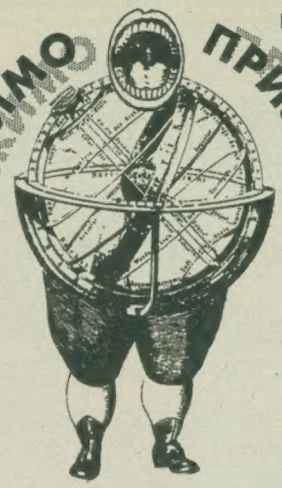

Александар Обрадовић, Топовски пут 33, 26300 Вршац – 18 година, воли музику, спорт и све што воле млади.

●

Тања Јуричан, Георги Димитрова 30, 26000 Панчево – 12 година, тренира одбојку, пише песме.

●

Предраг Туфегџић, Трг победе 11, 37000 Крушевац – 9 година, сакупља кликере.

●

Јелена Вујовић, Свети Вид С-/16, 85300 Петровац на мору – 14 година, воли спорт и музику.

Златија Радовановић, 7. октобра 139, Јевремовац, 15000 Шабац – 10 година, сакупља постере, салвете и налепнице, воли спорт, навија за Црвену звезду.

●

Ана Китић, Станка Пауновића 30/4, 18000 Ниш – 13 година, воли музику, спорт, манекенство и животиње.

●

Александра Шундић, III булевар 156/17, 11070 Нови Београд – 13 година, жели да се дописује са вршњацима.

●

Дарије Пољаник, Војвођанска 5, 25260 Апатин – 13 година, сакупља марке.

●

Саша Арсенијевић, Горњи Крњин, 38218 Лепосавић – 15 година, воли спорт и дописивање.

●

Марија Стевановић, Ратка Павловића С27/27, 18400 Прокупље – 15 година, воли дописивање и путовања.

●

Марина Крстић, Црвеног Крста 4, 21208 Сремска Каменица – 12 година, сакупља салвете, оловке и налепнице.

Спречава појаву целулита на бутинама. Трчање: добро је за размену материја у организму кроз крвоток. Срце добија више кисеоника. Пливање: јача крвоток и срце, доприноси добром држању тела. Покрети у води пријају кичми, рукама и ногама. Окретне игре: и оне се могу сматрати неком врстом спорта. Подстичу крвоток и рад срца. Активирају рад мишића и доприносе бољем држању тела и отклањају лоше расположење.

НОВО!НОВО!НОВО!

За све вас - у прави час

Без по муке иде нам од руке

граматика и књижевност у скраћеном издању за све узрасте

а) за убрзану и лакшу припрему пријемног испита
б) за најбрже преслишавање на крају године
в) за лагодно дружење са граматиком за време распуста да бисте у септембру успешније стартовали

Књигу можете поручити од 00 до 24 часа на тел 011/627-660, купити на киосцима"Политике" или у продавници "Политике", Београд Македонска 35.

ДАФИМЕНТ БАНКА спонзор књиге, захваљује за сваку купљену књигу, јер приход од продатих књига намењен је Фонду за незбринуту децу.

Наручујем поузећем књигу по цени од 1400 динара
Име и презиме _____
Поштански број и место _____
Улица и број _____
НИП Политика Издавачка делатност, Пош. фах 124

НИП ПОЛИТИКА ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ, Београд, Цара Лазара 3 / II

WALT DISNEY
МИКИ
ОООО! АЛА МИ СЕ ДАНАС СПАВА!
АЛИ, ЧИМ ЗАСПИМ, ТЕЛЕФОН ЋЕ ПОЧЕТИ ДА ЗВОНИ!
ЗВРРР!
МИКИ, МОРАМ ХИТНО ДА ОБАВИМ НЕКИ ПОСАО!
БЕЛКИНИ ЉУБИМЦИ
ДА ЛИ БИ ПРИСТАО ДА МИ ПРИЧУВАШ РАДЊУ?
БЕЗ БРИГЕ, БЕЛКА! САМО БРИШИ!
ЗА ОВО БИХ РЕКАО: „КАД НЕМА МАЧКЕ, МИШЕВИ КОЛО ВОДЕ"!
КРААА!
АВ!
МИЈАО!
ХЕЈ, ЧЕКАЈТЕ МАЛО!
АВ! АВ!
НАДАМ СЕ ДА ЈЕ СВЕ У РЕДУ...
БЕЛКИНИ ЉУБИМЦИ
ОТВОРЕНО
БЕЛКА
© 1991 The Walt Disney Company
All Rights Reserved
ХЕЈ, САД ЈЕ ДОСТА!
ГДЕ СИ?
АВ! АВ!
ОВДЕ САМ, БЕЛКА...
11-24
...НА НАЈСИГУРНИЈЕМ МЕСТУ У РАДЊИ!
Distributed by King Features Syndicate